

KOTKAS

Noorte Kotkaste juhtide ajakiri

TARTUS

DETSEMBER 1938

Nr. 12

Jõuludeks.

Praost J. D. Lauri.

„Ja Sõna sai libaks ja mõttie
fui ühes majas meie seas elada.“

Joh. ev. 1,14.

Noored sõbrad! Jõulud on käes. Meie rõõmustame kõig, et tohime igapäevased askeldused, töö ja mure mõneks päevaks kõrvale heita, tohime oma kodusesse rõõmu ja pühapäeva-meeleolu kanda ja sellest osa saada. Tükike taevast lastub nendeks päevadeks alla hämarale maale ning täidab inimeste rinda, eriti noorte oma, rõõmsa elavuse ja õnnega.

Jumal sai libaks. Jumal tuli inimeste keskele elama. See on jõulu rõõmu-kuulutuse süü. Enne oli lootus. Kogu maailm oli täis ärevat lootust ja otõimist. Palju templeid ehitati selles otõimise elavuses, palju ilusaid laule loodi ja kujud raiuti kivist ja marmorist selles ärevas lootuses, et tuleks Jumal inimeste keskele. Nii õli see Disraelis, niisamuti ka mujal.

Siis Ta tuli. Sündis teisiti, kui oodati. Templeite-ehitajad ja kujude-raaijad asjusid rikastes linnades ja kuningate kodades. Jeesuse sündimist teatasid inglid aga maestele karjastele. Kes oskab seda Jumala sünnisaladust mõista? Kes mõistab, see

Praost I. O. Lauri,

NK Otepää mlvk. vanem.

näeb selles erilist armastust waeste ja nõrkade vastu. Jumal toimib sagedasti teisiti, kui inimesed loodavad, aga ta toimib ometi hästi.

Jeesus tuli ja tõi taewa enesega kaasa maailma. Jõulu ajal tunneme seda selgemini kui kunagi muul ajal. Jeesus tuli kui lootuste ja ootuste teostaja, aga ta tuli ka kui päästja hirmust ja wiletajest.

Ta päästis maailma Jumala wihaist ja juhtis inimesed armusse, andis neile mõtte elada ja surra. Milline rõõm waldas esimestel sajanditel inimesi Jeesuse jälgedes elada; oja sellest rõõmusest heliseb praegugi wanades jõululauludes. Samasugune julgus oli inimestel ka Jeesusega surra, sest tema walgustas teed surmast ellu.

Mitte üksnes tolleaegsete inimeste lootuste teostaja ja sihitust elust päästja ei ole Jeesus, waid ta on ka meie aja inimestele sama mis ta oma ajale oli: Olla kõikidele otijatele walgusteks, elule sihi- ja juuandjaks, maapealsest elust taewase elu juurde juhatajaks.

Waata ja imesta kui tõredasti ta seda ülesannet teostab meie igapähe juures. Ta wiib meid juba wälise lapsena küünlasäras põlewa kuuse juurde, seab inglite laulu meie suhu ning õnnest wärisewa südame rinda, ta avab meile taewa ja lubab meile jõuluõõl waadata sinna sisse, ta saadab tükikeste taewast jõulu ajal oma rahuga meie kodudesse ja elab meie juures. Kes suudab kõike seda kirjeldada, mida Jumal meie juures jõulu ajal korda saadab. Meie tahame kõik rõõmustuda, et Jumal seda teeb, ja tahame tunnistada, sest see on tõde: Ja sõna sai lihaks ja wõttis kui ühes majas meie seas elada. Jäägu ta alati meie juurde ja jätkugu meile kauaks pühade rõõmu. Amen!

Toremaid jõulupühi ja edurikast uut aastat!

*Noorte Kotkaste Peastaap,
„Kotka“ toimetus.*

Juhiseid rühmajuhtide kursuse kava rakendamiseks.

Noortemagister Kaarel Liping.

Alljärgnevalt toon rühmajuhtide kursuse kava teemade kohta üksikasjalisema kirjutuste ja artiklite loetelu ühes mõningate juhistega vastava teema rakendamiseks ja käsitlemiseks.

Nende teemade kohta, mida loeteldud allikad käsitlevad küllaldase põhjalikkusega, on üksikasjalisema kava esitamine minu poolt tarbetu, kuna seda võib teha iga lektor enese jaoks oma käsitusviisile vastavalt kõige paremini.

Tahan aga lektorite tähelepanu juhtida väga olulisele ohule, mis kummitab kogu seda kursuse kava — nimelt *need teemad ahvatlevad lektoreid loengute pidamisele*. Lektori seisukohalt on nüüsgune teema käsitlemise moodus kõige lihtsam, kuid loengutega saavutatakse kõige vähem tagajärgi. Kursuslased jäävad varsti passiivseks pealtkuulajäiks, näevad vaid lektori suu liikumist ja kuulevad ta kõnlemist, kuid *ise elavalt kaasa mõtelda, süveneda ettekantavasse küsimusis, oma teadmisi, kogemusi ja kahlemisi võrrelda esinevate probleemidega* — seda ei suudeta loengu juures.

Ettekande elustamiseks on vajalik:

- 1) teemat käsitleda vestlusena,
- 2) kursuslasile esitada küsimusi ning neid kaasa tõmmata probleemide lahendamisele,
- 3) ettekandesse põimida näiteid senisest tööst, igapäevasest elust, Vabadussõjast, kirjandusest jne.,

- 4) lasta kursuslastel teha märkmeid,
- 5) vahelduseks laulda jne.

Igava loengu asemel on igal tingimisel kasulikum kursuslasile juhatada kätte vastav kirjandus ja artiklid; lugeses saavad nad palju põhjalikumalt süveneda vastavasse küsimusse kui passiivse ettekande kuulamisega.

Kursuse üldjuhi, kuid rohkem veel õppepealiku ülesandeks on rakendada saadaolevaist parimad lektorid igal alal, kes võiksid teemade elava ja elulähedase käsitlusega anda tegelikele juhtidele nende töös väärtuslikke teadmisi ja oskusi.

Noorkotkluse eesmärk, ülesanded ja noorkotkaliku kasvatusmeetod. Noorkotkalik esinemine ja distsipliin.

1½ tundi.

Noorkotkaliku kasvatus küsimuse juures tuleb lähtuda esiplaanile tõstetud *iseloomu* kasvatusest. Järgnevalt on tähelepanu pööratud

*tervise,
oskuste ja teadmiste*

arendamisele. Noorkotkluses ainuke õige tööviis on salgasüsteem ja selles rakendatud poiste täielik isetegevus vanema juhi nõuandel, julgustusel ja ergutusel. Kui juht püüaks poiste eest ise tööd ära teha, jääks poistele järele suur tühjus. See polekski enam noorkotklus.

Mis tähendab *noorkotkalik*? Võrõluks: missuguseid mõisteid väljendavad — *sõjamehelik, rüütellik* ning teispoolt: *uulitsapõisilik, kraadelik, kaabaklik*?

Noorkotkalik, see on käitumine oma seaduste ja kommete kohaselt (selles on kokkuvõetult: ausus, otsekoheusus, julgus, sõbralikkus, viisakus, töökus, puhutus, isamaalsus jne.).

Noorkotkalikku esinemist vaatleme kahelt seisukohalt:

a) väline esinemine: sirge seis, julged ja kindlad vastused, tähelepanelikkus kaasinimeste suhtes, viisakas käitumine, korralik riietus jne.;

b) seesmine enesedistsipliin — esineda kõikjal kõigi seaduste ja kommete nõudeile vastavalt: kodus, koolis, seltskonnas, tänaval, tööl jne.

Mis tegurid mõjustavad meid esinema noorkotkalikult? Vorm, märk kellegi juuresolek, kes mind tunneb kui nk. rühma liiget, jne.

Õige noorkotkalik käitumine ei vaja mingisugust väliset survet, see on vaba seesmine harjumus.

Distsiplineeritud esinemise tähtsus edasijõudmiseks teenistuses, lugupidamise saavutamiseks jne. Esimene mulje kellestki saadakse välisest esinemisest.

Kirjandus: Käsiraamat I, lk. 26—37; 48—55; 60. „Kotkas“ nr. 1, 1936 — Noorkotklus ja kool — M. Raud; nr. 2, 1936 — Noorkotklus ja meie riigikaitseline kasvatus — A. Traksmaa; nr. 3, 1936 — Noortejuhist ja tema ülesandest — G. Reial; nr. 6, 1936 — Rahvuslik kasvatus ja noorkotklus — G. Reial. Noorkotklus ja noorkotkaste sõbrad — A. Kurvits; nr. 7/8, 9, 1936 — Salga organisatsioonist — A. Ohaka; nr. 11, 1936 — Noorsoo organiseerimise seadus ja noorkotklus — G. Reial; nr. 12, 1936 — Õpetajad ja organiseeritud noored — E. Kansa. „Eesti Kool“ nr. 6, 1938 — Töörakendusest skautlikes organisatsioonides — O. Randvee.

Skautide kirjanduses on nimetatud küsimust käsitledud järgmistes väljaannetes:

H. Michelson, „Skautlikul teel“, lk. 7—13, ja „Skautlus“, lk. 2—4.

Juht ja ta ülesanded. Kotka isik ja tema käitumine.

1 tund.

Selle teema käsitlemisviis tuleks rajada samadele meetodilistele juhistele, mis on toodud salgapealike kursuse kavas „Salgapealiku isiku“ käsitlemisel — „Kotkas“ nr. 11 — 1937, lk. 151—152.

Teema sisustamiseks leiate head materjali järgmistest raamatuid ja artikleist:

Käsir. I, lk. 38—47. „Kotkas“ nr. 3, 1936 — Noortejuhist ja tema ülesandest — G. Reial; nr. 6, 1936 — Noorkotklus ja noorkotkaste sõbrad — A. Kurvits; nr. 11, 1936 — Noorsoo-organiseerimise seadus ja noorkotklus — G. Reial; nr. 12, 1936 — Õpetajad ja organiseeritud noored — E. Kansa.

Skautide kirjandusest: H. Michelson, „Skautlikul teel“, lk. 204—211 ja „Skautlus“, lk. 60—63.

Saateaineks väga väärtuslik J. Parijõe „Teraspõis“ (K. O/Ü. „Loodus“, Tartus 1937).

Haukapoegade, noorkotkaste ja vanemate poiste üksuste tegevuse erinevus.
1 tund.

Teema käsitlusele asudes tuleb lähendada laste (noorte) iseloomu ja huvide maailma erinevusest vastavalt nende vanuseastele. Noorkotklus haarab suuremal määral nn. hilislapseea noori 8. a. — 14. (16.) a. Huvide erinevust 8.—11. (12.) a. ja 12.—14. (16.) a. ning järgnevat iga pärast seda aluseks võttes, on noorkotkaste rühmitises tehtud vastavad eraldused. *Haukapojad* — iseloomult püsimatud, vallatud, kärarikkad, uudishimulikud, hoolimatud, metsikud, suurustlejad, mõtlematud tegudes; armastavad rahvusjuttu, hoogsaid mängu, mitmesuguseid kollektiivseid; neist enestest vanem juht on nende pere hing, nende juures ilmneb täielik juhiaustus.

Noored kotkad — siin areneb kambaavam, salgad, seiklused, romantika, reeglipärased mängud, tegutsemistung jne.

Vanemad poisid on nn. „enesetsimise“ ajajärgus, tahavad olla täismehed ja nõuavad seepärast ka kohtlemist täismestena. Juhiks vajavad autoriteetset nõuandjat ja sõpra. Süvenemine oma erihuvialalisse tegevusse.

Selgitage, kuidas on korraldatud tegevus neis üksusis vastavalt poiste vaimesele erinevusele ja huvidele: missugused nõuded on haukapoegade koonduste piiramiseks, missugused noorte kotkaste rühmas ja missugused alused vanemate poiste ringi töös?

Teema käsitusel kasutada „Kotkas“ nr. 1 — 1938, lk. 11—12 toodud meetodilisi juhiseid. (Töötamine haukapoega. Erinevusi nk. rühma tööst.)

Noortenõunik Juhan Maisma 50-aastane.

8. dets. s. a. pühitses 50-a. sünnipäeva Haridusministeeriumi Noorsoo- ja Vabahariduse Osakonna noortenõunik Juhan Maisma, VR II/3.

J. Maisma sündis 8. dets. 1888. a. Harjumaal, Kõnnu vallas taluperemehe pojana. Õppinud Tartus H. Treffneri gümnaasiumis ja Nikolai gümnaasiumis Tallinnas. 1926. a. lõpetas Tartu ülikooli majandusteaduskonna. Osa võtnud Maailmasõjast ja Eesti Vabadussõjast ohvitserina. Võitlustes Narva rindel sai J. Maisma Vabadusristi. Peale sõda tegutses Pärnus õpetajana ja Pärnu kaubanduskooli juhatajana.

1. nov. 1936. a. nimetati J. Maisma Haridusministeeriumi noortenõunikuks.

Noorte Kotkaste organisatsioonis töötas J. Maisma Pärnumaa Maleva vanemana alates 4. juulist 1930. a. kuni 16. nov. 1936. a. Omab NK Aitaja märgi.

*Juhan Maisma
Noortenõunik*

Kirjandus: „Eesti Kool“ nr. 6, 1938 — Töörakendusest skautlikes organisatsioonides — O. Randvee. „Kotkas“ nr. 10, 1936 — Vanemate poiste organiseerimisest — V. Raidme; nr. 3, 4, 1937 — Töö organiseerimisest vanemate poistega — O. Randvee; nr. 5, 1937 — KL ülema ringkiri; nr. 8/9, 1937 — Veel vanemate poiste organiseerimisest — G. Reial; nr. 2, 1937 — Haukapere koonduse kava ja selle koostamine — A. Nigol; nr. 6/7, 1937 — Pesadevahelisest võistlusest haukaperes — A. Nigol.

Skautide kirjandus: H. Michelson, „Skautlus“, lk. 6—7; 41—58 ja „Meeste ridadesse“, lk. 5—8; 123—150.

Kasutades „Meeste ridadesse“, lugeda enne „Kotkas“ nr. 2, 1938 — Arvustus.

Üksuse juhtide (hauka, kotka, salga-pealikute ja vanemate poiste ringijuhhi) koostöö.

1 tund.

Eelmise ettekande põhjal, kus analüüsi haukapoegade, noorkotkaste ja vanemate poiste tegevuse erinevusi nende vaimesele arenemisele ja iseloomule vasta-

valt, selgus vajadus nende eraldamiseks erirühmadeks — haukapereks, nk. rühmaks ja vanemate poiste ringiks. Poleks aga loomulik, kui nad jääksid töötama täiesti eraldatuina, ilma mingi sidemeta üksteise vahel.

Andke lühike selgitus haukaperest, nk rühmast ja vanemate poiste ringist koosneva terviküksuse kohta — orgaanilisest sidemest nende vahel: haukaperest lähivad poisid edasi nk. rühma, rühmast vanemate poiste ringi. Muist vanemate poiste ringi liikmeid on juhtidena haukaperes ja rühma tööga seotud.

Tervik-üksuse vanem, juht ja staap. Juhtide nõukogu (haugas, kotkas, salga-pealikud, vanemate poiste ringijuhht).

Nõukogu peamiseks ülesandeks on tegevuskavade kokkukõlastamine ja ühtlustamine ühisteks üritusteks (ühised pidulikud koondused, jõulupuu, siseõhtud, laager jne.).

Korraldage näitlik nõukogu koosolek, kus koostatakse tegevuskava talveperioodiks (võib ka suveks). See demonstratsioon tuleb enne üksikasjaliselt lavastamiseks valmis kavastada: koostada näitlik tegevuskava, leida vastavad osalised,

kes koosolekul oma pere, rühma või ringi seisukohti, soove ja huvisid esile toovad ja ettepanekuid ning kavatsusi avaldavad, mida kellegi poisid tahavad ette võtta (need ettepanekud tuleb osalistele kätte anda, et tegevuskava „sünniks“ niusugune, nagu see enne kavatsetud). Seda nõukogu arutluskoosolekut juhatab tervikükuse juht. — Selle tegevuskava sünni nõukogus laske arutlusega paralleelselt tahvile kirjutada, et see kõigile pealtvaatajatele oleks nähtav.

Kirjandusest: „Kotkas“ nr. 10, 1938. — Jälle vaja koostada tegevuskavad.

Skautide kirjandus: H. Michelson, „Skautlus“, lk. 6—7.

Noorte kotkaste põhimääruste tundmine rühma tegevuse ulatuses.

1 tund.

Selle teema käsitlemise juhiseid leiata „Kotkas“ nr. 1 — 1938. lk. 7, „Noorte kotkaste põhimääruste tundmine“. Loomulikult tuleb puudutada käesoleval juhtumil kõiki küsimusi, mis seotud rühma tegevusega. Samuti korraldada harjutusi põhimääruste üldiseks käsitlemiskuse arendamiseks.

„Noorte Kotkaste Põhimäärused“, iga osavõtja jaoks üks.

Rühma juhtimine ja töökava koostamine.

1 tund.

Selle teema käsitlemiseks üksikasjalise kava järgi pole siinkohal vajadust, kuna all-loeteldud kirjandus pakub küllaldaselt rohkesti materjali.

Soovitav on rühma töökava „sünni“ teha näitlikuks: kotkas ühes salgapealikutega koostavad töökava (vt. eespool „Üksuse juhtide koostöö“ all kirjeldatud viisi), kus salgapealikud lähtuvad igaüks oma salga huvidest (algajate salk, keskpäraselt edasijõudnute salk, füüsiliselt eriti arenenud poiste salk, ülekaalus vaimsete huvidega salk jne.).

Kirjandus: Käsir. I, lk. 47—59. „Kotkas“ nr. 7/8, 1936 — Töökavade koostamisele — V. Hiir; nr. 11, 1936 — Noorte kotkaste tegevusvõimalusi maatulunduslikul alal — H. Narusk; nr. 6, 7/8, 1938 — Ringkiri, NK. merirühmade näitlik töökava; nr. 10, 1938 — Jälle vaja koostada tegevuskavad; nr. 11, 1938 — Liikmete värbamisest üksusisse ja algajate ettevalmistamise korraldamisest — K. Liping. „Eesti Kool“ nr. 1, 1938 — Töö korraldamisest maa-alkkooli juurde asutatud noorte kotkaste rühmas — R. Lahi.

Skautide kirjandusest: H. Michelson „Rühma aasta“.

Haukapere juhtimine; pesavana ülesanded. Töökava koostamine haukaperele.

Eespool anti juba kokkuvõtlik ülevaade haukapere juhtimise erinõuetest. Selgitada, milleks jaotada haukapere pesadeks ja mis on pesavana ülesanded. (Pesad ei tegutse iseseisvalt, on vaid pere alljaotuse vorm, rivistamisüksus.)

Koostada näitlik töökava haukaperele (võib varem paljundatult osavõtjatele kätte anda) ühes selgitustega. Erilist tähelepanu juhtida sellele, et haukapere tegevuskava ei võetaks noorte kotkaste järgukatsetest tegevusalasid, mis väikestele poistele põhjalikuks läbitöötamiseks raske ja niimoodi pealiskaudse käsitlemisega edaspidiseks igasugune huvi selle juurde tagasi tulla poistes hävitatakse.

Kirjandus: „Kotkas“ nr. 1, 1938, lk. 11 — „Töötamine haukaperega...“; nr. 10, 1938 — Jälle vaja koostada tegevuskavad.

Skautide kirjandus: H. Michelson „Skautlus“, lk. 41—48.

Rühma koonduse kava koostamine. Üldisi nõudeid koonduste kohta.

1 tund.

Üldiselt: koonduse kava tähtsusest ja vajalikkusest; koonduse kavade tööraamatu nõue — (igal rühmajuhil tuleb niusugune tegelikult peetud tööraamat esitada kursuse lõpetamisel!); näitlik (tegelik) koonduse kava koostamine: a) üldraamistik ja b) koonduse konspekt.

„Kotkas“ nr. 10, 1937 — Rühma koonduse kavastamine — O. Randvee; nr. 11, 1937, lk. 153 — meetodilisi juhiseid.

Haukapere juhtidele haukapere koonduste kavastamisel

maksavad samad nõuded koonduste tööraamatu suhtes. Näitlik (tegelik) koonduse kava koostamine haukaperele.

„Kotkas“ nr. 2, 1937 — Haukapere koonduse kava ja selle koostamine — A. Nigol; nr. 6/7, 1937 — Pesadevahelise võistlusest haukaperes — A. Nigol.

Näitlik rühma koondus.

Paralleelselt: näitlik haukapere koondus 1½ tundi.

Näitlikud koondused tulevad teostada mitte kursuslastega, vaid mõne kohaliku poisteüksusega — nii rühmaga kui ka haukaperega. Koonduse kestvus võiks olla 1 tund, kuna ½ tundi jääks koondusega

Kodutütarde Tartumaa Ringkonna rühmajuhtide kooli lektorite kursusest osavõtjad 3.—5. detš. 1938. a.

Ees keskel: kursuste vanem pr. A. Laikme ja Ringkonna vanem noortemagister L. Rand.

seoses tekkinud küsimuste lahendamiseks. Koondus vastaku kõigile seatud nõudeile: ülevaatus (mitte ainult moe pärast demonstreatsiooniks, vaid ülevaatusel avastatud puudusile poiste juures tuleb pöörata otsesest tähelepanu — kuidas juht lahendab tegelikult need nähtused), tseremoonia jne. Eelistatav on koonduse juhina sama rühma või pere tegelik juht.

Rühma tseremooniaid. Piduliku koonduse ettevalmistus nii tehniliselt kui sisuliselt (koos haukaperega).

1½ tundi.

Peatuda veel lühidalt tavalise rühma-koonduse tseremoonia juures, kui see osutub vajalikuks, kuna näitliku koondusega seda juba demonstreeriti. Selgitada ja demonstreerida võiks veel mõningaid tseremoonia variatsioone.

Piduliku koonduse ettevalmistuse aluseks võtta järgmine olukord: üksus, kuhu kuu'ub haukapere 3 pesaga (18 hp.), nk. rühm 3 salgaga (21 poissi) ja vanemate poiste salk (6 p.), korraldab Vabariigi aastapäeva puhul 23. veebr. õhtul (võib ka mõni teine tähtpäev olla) piduliku koonduse. 6 haukapoega annavad lubaduse (ühes pesas 2, teises 4 poissi), nk. algajate salk (5 poissi) annab töötuse ja rühma võetakse vastu 3 algajat. Koondusele on kutsutud külalisi, nende hulgas VR kavalere, kellele tahetakse avaldada erilist austust. Ette on näha mõned tervitused külalistelt noortele nende piduliku sündmuse puhul.

Laske kursuslastel vastavalt antud olukorrale valmistada koonduse ettevalmistuse kava:

a) pidulikuks koonduseks ettekannete valik ja ettevalmistamise korraldamine;

b) külaliste kutsumine;

c) poiste valmisolek (lubaduse ja töötuse ütleamiseks), eelharjutused;

d) ruumide dekoreerimine;

e) vajalikud esemed (küünlad, tikud, küünlakustutajad, lipp, lauakate jne.).

f) üksikasjaline tseremoonia läbiviimise kava (eelrivistus, kogunemine saali, rivistamine, vanema ja pealiku ilmumine, lipu toomine jne.).

Käsitlege seda kava nii, et kogu aeg kursuslased on pandud tekkinud küsimusi ja esitatud olukorda lahendama. Laske konspeteerida.

Kirjandus: „Kotkas“ nr. 10, 1936 — Rühma pidulikud koondused — O. Randvee; nr. 1, 1936 — Kuidas korraldame Vabariigi aastapäeva koonduse?; nr. 3, 1936, lk. 55 — Elva noored pühitsesid Vabariigi aastapäeva.

Pidulik koondus näitlikult (koos haukaperega).

1 tund.

Oleks väga sobiv, kui kursuste ajal saaks tegelikult korraldada mõne kohaliku üksuse piduliku koonduse.

Kui see võimalus puudub, siis tuleb piduliku koonduse tseremoonia läbi teha kursuslastest endist moodustatud rühmaga, kusjuures igaüks täie tõsidusega peab asuma oma osa juures.

Algajate ettevalmistus, järgu ja erikatsete õpetamine, eksamineerimine.

Paralleelne ettekanne haukapere juhtidele.
2 tundi.

Liikmete värbamisest üksusisse: *algajate koondamine erisalka.* Las kursuslased arutluse teel leiavad *algajate erisalg mooduse hüved ja pahed* (märkige eraldi punktidenä). Ligemalt sellest leiata „Kotkas“ nr. 11, 1938 — Liikmete värbamisest...

Kuidas käsitleda sisuliselt üksikuid katsepunkte?

Andke selleks otseseid ülesandeid kursustele, näiteks koonduse kavas on algajale ette nähtud *Eesti Vabariigi lipp*, kuidas seda koondusel käsitleda? (Käsir. V, lk. 17—18.) Andke veel mõni neist teemadest: *lõkketegemine; kartulite ja lihaküpsetamine metsas; mängude ja lauade õpetamine; ilmakaarte määramine; noorkotka samm* (9 minutiga kilomeeter) vm. — las igäüks märgib mõne minuti jooksul üksikvõtted, mida ta kasutaks antud ülesande õpetamisel, siis hakake tahvile neid töövõtteid välja kirjutama. mida keegi sooviks kasutada.

Juhtigu need töövõtteid ikka ja jälle poisse otsesele tegutsemisele. (Käsir. V, lk. 12—13.)

Erikatsete õpetamisest. Selgitage õppimist koos kogu salgaga (esmasabi, signalist jt.) või üksikult ینگ võimaluste ja ülesannete andmist ning ergutamist (kõkk — ülesanded laagri ettevalmistuse ajal poisile teatada, pioneer — laagritööde jaotamisel tegelikud ülesanded täitmiseks anda; ajaloolane — rühmaga korraldades ajaloo õhtu, anda eriülesanded jne.).

Eksamineerimine võib olla formaalne toiming, kui katsenõuded varem üksikult sooritatud (kotkapoja ja noorkotka katses). Eksamikomisjon olgu üsna suur, et kellelgi ei tuleks eksamineerida üle 2—3 ala. Rakendada üksikute punktide eksamineerijaiks ka poisse, kes kõrgemas katsejärgus. (Käsir. V, lk. 63—67.)

Kirjandus: Käsir. V, lk. 10—67. „Kotkas“ nr. 11, 1938 — Liikmete värbamisest... — K. Liping.

Töötus, lubadus, seadused ja kombed — nende õpetamine ja rakendamine.

2 tundi.

Noorkotkaliku kasvatuse eesmärgist — iseloom, tervis, oskused ja teadmised. — Iseloomu kasvatusest ei saa kõnelda ega seda käsitleda nagu kaardilugemist, nagu esmasabi või üksikõik mis-suguse oskusliku aine õpetamist. *Heas rühmas on rajatud kogu töö ja tegevus iseloomu kujundamise teenistusse.*

Iseloomu ideaal, mida noorkotklus püüab kasvatusega saavutada, on lühidalt ja selgelt väljendatud haukapoja kommetes ja lubaduses ning noorkotka seadusis ja töötuses. Seadused ja kombed peavad saama noorkotka elamise vormiks. Nende peast-teadmise ja lugemine ei tee kedagi noorkotkaks.

Kuidas kasvatada seadused ja kombed noorkotka lihaks ja vereks? Kommete ja seaduste käsitlemine üksikult, kätteharjutamine teatud aja jooksul (ühest koondusest teiseni). Aeg koondusest koonduseni (vahenädal) võiks olla pühendatud eriülesandeks — nii võiksid olla: *aususe nädal* (1. seadus — noorkotkast võib usaldada), *aitamise nädal* (3. seadus — noorkotkas on abivalmis), *viisakuse nädal* (5. seadus), *rõõmus nädal* (8. seadus) jne. Samuti noorhaugastele nende kommete kohased nädalad — *virge nädal* (1. komme), *puhtuse nädal* (3. komme) jne. — „Kotkas“ nr. 11, 1937, lk. 152 — enesekasvatuse võtteid (tabel).

Võtke kõik seadused üksikult arutlusele — kuidas neist igäüht rakendada. Näiteks *noorkotkast võib usaldada* — selles on väljendatud *ausus, sõnapidamine, otsekoheus* jne. Kuidas seda tegelikkusse rakendada? — Ülesannete ja vastutuse usaldamine poistele, ausus mängudes, võistluses („Kotkas“ nr. 9, 1936 — Noorkotkaste põhimõtete rakendamisest... — K. Liping), jutustus kirjandusest (J. Parijõgi „Teraspoiss“), jne.

Või 2. seadus — *noorkotkas armastab oma kodu ja on ustav isamaale*; mis-suguseid võtteid selle elustamiseks rakendada? Laske kursused lahendada. — Kodu korrahoiid, puhtus, kaunistamine (kirjandusest „Väljaotsa saun“); salga koondused poiste kodudes, kus vanemad lubavad; koduõhtud mitmesuguste ettekannetega; ajalooõhtud, isamaalised õhtud ja tähtpäevade pühitsemine, ajaloolised jutud jne.

Haukapoegade osas arutage kõigi kommete rakendamise võimalusi. Eriti tähtis on siin side koduga ja vanematega.

Ka lubaduse õppimine nõuab selle üksikosadesse jaotamist: Mina luban olla 1) *sõnakuulelik* — mis tähendab, olla sõnakuulelik? Kuidas seda poisile mõistetavaks teha? — Jälle peame suure *sõnakuulelikkuse* nädala, katseks, kas võime anda varsti oma lubadust. Jagades lubadust edasi, leiame sellest:

- 2) *austada oma vanemaid*,
- 3) *armastada oma kodu*,
- 4) *täita noorhauka seadusi ja*
- 5) *iga päev kellelegi rõõmu valmistada.*

Niimoodi harjutades need kombed enese omaks, on igal noorhaukal lubadust andes sellest selge kujutus. Ta teab

Noorte Kotkaste Valga Maleva staap.

Istuvad vasakult: Mal. vaimulik A. Tammik, Mal. nõunik A. Raudsepp, Mal. van. abi maj. K. Saar, Mal. vanem V. Velner, van. abi Fr. Klement, Mal. pealik J. Uemaa, kpt. J. Koort.

neid raskusi, mis lubaduse täitmine talle va. mistab. — Lihtsalt pähe õppides ei ütle lubaduseks järjestatud sõnad mitte midagi, need jäävad elamusteta, tühjaks.

Kirjandus: Käsir. I, lk. 16—25; V, lk. 15—16; 69—80. „Kotkas“ nr. 9, 1936 — Noorkotkaste põhimõtete rakendamisest... — K. Liping.

Saateainena: J. Parijõgi, „Teraspoiss“ (K. O/Ü. „Loodus“ Tartus 1937).

Rakendusraamatute pidamine ja asjaajamine rühmas. Staabiliikmete tööjaotus.

2 tundi.

Korraldage kursuslastega tegelikke harjutusi, näiteid ja ülesandeid (lehtedel ja töövihikus) asjaajamise korraldamisest ja vastavate raamatute sisustamisest. Samuti ka kausta õmblemise harjutusi, kes seda senini ei oska.

Muretsege võimalikult rohkesti materjali ettekande näitlikustamiseks (mitmesugused asjaajamise raamatud, kaustad, arved, albumid jne.), üks komplekt eeskujulikult korras peetud asjaajamise raamatuid ja kaustu, teine komplekt lohakalt korraldatuid.

Selgitage, missugused ülesanded kuuluvad asjaajamise korraldamiseks igale staabiliikmele.

Juhendeid leiate: „Kotkas“ nr. 1, 1937 — Juhiseid rühmade asjaajamise korraldamiseks — V. Kulasalu. NK. Põhimäärused.

Koosoleku juhatamine.

1 tund.

Käsitleda tuleks rühma üldkoosolekust ja staabikoosolekust lähtudes järgmisi küsimusi:

koosoleku kokkukutsumine; koosoleku päevakord, rakendamine, juhataja ja protokollija, sõnasamine jne.

Kasutage kohandatult antud olukorraga — KL kodukord, lk. 207—219, ja „Kevadik“ nr. 1, 1938 — Koosolekute juhatamisest.

Rivi ja esinemine.

3 tundi.

1. tunnil korrata salgapealikute kursuse kavas antud rivi ja esinemise ülesandeid (3 tunni ulatuses).

2. tunnil salgap. kursuse kavast 4. ja 5. tunni ülesandeid, eriti aga rühmarivi juhtimist ja käskluste andmist.

„Kotkas“ nr. 11, 12, 1937 — Rivi ja esinemine.

3. tunnil selgitusi ja harjutusi *noorte kotkaste üldistest tervitamis-kommetest* — „Kotkas“ nr. 2, 4/5, 1938 — Noorte kotkaste kommetest tervitamisel ja esinemisel — A. Keppi. *Lipu käsitlemise harjutusi* — „Kotkas“ nr. 11, 12, 1938 — Noorte kotkaste lipu käsitlemise kombeid — E. Vardja.

Laagri ja matka ettevalmistus — talvisid eeltöid.

1½ tundi.

See teema taotleb peamiselt õigeaegse propaganda ja juhtnööride andmise eesmärki laagrite korraldamiseks. Siin tuleb igale rühmajuhile anda lahendamiseks küsimus oma rühma laagrisse viimiseks — kas iseseisva rühma laagri korraldamisega, malevkonna või maleva üldlaagrist osavõtuga. Laske kavastada üksikasjalised eeltööd ja teha kalkulatsioonid, mida igaüks hakkab oma rühmas teostama, vastavalt sellele, missugusest laagrist rühm osa võtab: laagrikoht, aeg, kestus, ettevalmistused poiste osavõtuks (propaganda), majanduslikud küsimused, varustus, ülesannete jaotus (juhtkond) jne.

Kui malevas on kavatsatud pidada üldlaager, siis anda selle kohta selge informatsioon ja iga rühma ülesanded eeltöök.

Propageerida samuti *matkade korraldamist*. Selleks lasta eespool märgitud põhimõtetel kavastada kõik matka korraldamisega seoses olevad küsimused ja eeltööd (osavõtjad, aeg, kestus, marsruut, vaatamisväärsused jne.).

Mängude, võistluste, laulude ja ettekannete valikust, ettevalmistamisest ning korraldamisest.

1 tund.

Esile tõsta ja rõhutada hea mängu ja mee-elahutuse osa suurt tähtsust noorkotkuse tegevuses. — *Kui juht unustab koondusel mängude korraldamise või meeleolulised ettekanded, siis ärgu ta imestagu, kui poisid unustavad ühel või teisel korral tulla koondusele.*

Leidke ühisel arutlusel, missugustele nõuetele peavad vastama mängud ja ettekanded (tegevusrikkad, hoogsad, huumoriküllased, põnevad, kasvatusliku väärtusega jne.).

Kuidas pääseb ettekanne mõjule? Leidke mõni väike pala ettekandeks (jutustus, laul, deklam.) ja laske seda esitada ettevalmistamatult ja siis hästi läbitöötatult. Põhimõte — jäetagu pigem ettekanne ära, kui et seda tehtaks ettevalmistamatult, halvasti.

Kirjanous: „Mängude Käsiraamat“, „Laulgem, poisid...“ „Kotkas“ nr. 10, 1937 — Laulu arendamisest NK organisatsioonis — E. Saluveer; nr. 2, 1938 — Tee vabadusele; nr. 4/5, 1938, lk. 96—98 — Massdeklamatsioon. Noorkotka mälu-mängust; nr. 10, 1938 — Valiklauludest.

Osavõtt nooremate juhtide õppe-laagrist.

Malevas, kus seda nõuet ei saa otseselt täita eri-õppelaagri teostamisega, võib maleva üldlaagris korraldada *rühmajuhituste kursustest osavõtjatele nõuete-kohast eritegevust*. Selle korraldajaks määrata juhia, kes kavastavad ja viivad läbi vastava tegevuse.

Samuti võib üldlaagri kestel neile korraldada ka *öö-päevase matka*.

Kursuse lõpetamine.

Tõenäoliselt ei saa kõik osavõtjad samaaegselt lõpetada kursust, kuna mõnel venib lõpetamise tingimuste täitmine kaugemale, teine, kellel juba varem muist nõudeid täidetud, sellega aga kiiremini toime tuleb.

Kursuste töö tuleb aga korraldada nii, et hiljemalt järgmise tegevusaasta alguseks (1. okt. 1939) kõik kursused oleksid jõudnud kavas esitatud tingimused täita.

Soovitav on, et juba kursuse algul valmis tehtaks hinnangute, õieti „lõpetamise tabel“, kuhu märkida kõik kursusele registreeritud juhid ja siis korraldada igapäev edasijõudmise järgi täita vastavate hinnangute lahtrid. Kellel kõik nõuded täidetud, selle kohta tehakse viimane märkus „lõpetas“ ja esitatakse maleva vanema käskkirjas avaldamiseks.

Kursuse lõpetamise tingimustesse tuleb juurde võtta esimese punktina „üldises noorkotkalikus esinemises ja käitumises laitmatu“. „Lõpetamise tabel“ joonida salgapealikute kursuse hinnangute tabeli eeskujul. vt. „Kotkas“ nr. 1, 1938.

Noorte kotkaste lipu käsitlemise kombeid.

Noortemagister Elmar Vardja.

(Järg.)

III. Võtted lipuga.

Võtted lipuga jalgrivis:

1. Lipp jalal.

Lipp hoitakse jalal vabalt allalastud paremas käes, nii et kolm keskmist sõrme hoiavad varrast eest, väike sõrm küljelt ja põial — tagant. Varda ots maas — saapaninade joonest vähe tagapool. Varras on toetatud vastu lippuri õlga (vt. joon. 1). Liikumisel ja pöördel tõstetakse lipp mõne sentimeetri võrra maast kõrgemale, kusjuures lipp ei tohi kõikuda. Kõikumise vältimiseks võib vasaku käega õla kohalt lippu toetada. On pööre või liikumine lõpetatud, lastakse lipp jälle endisse asendisse.

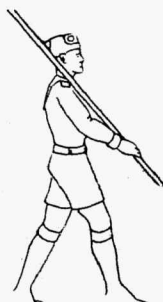
2. Lipu võtmine õlale ja lipp õlal.

Lippu kantakse paremal õlal, kuhu see tõstetakse vasaku käe abil. Õlal hoitakse

lippu piki lipuvarrast väljasirutatud parema käega, nii et käsi oleks varda peal ja põial hoiaks varrast alt (vt. joon. 2). Juhtumil, kui ainult parema käega lippu hoidmine on raskendatud, siis võib vasaku käega toetada lipuvart, asetades vasaku käe pealt võttes ülespoole paremat. Varras peab moodustama maapinnaga umbes 50—60° nurga, kusjuures varda ots hoitagu maast umbes ½ meetri kõrgusel. Lipu riie ei tohi puudutada maapinda. Tähele panna tuleb, et lipuvarda ülemine ots ei riivaks puuoksi, juhtmeid jne.

Joon. 1.

Joon. 2.

NK Väike-Maarja Maalvõrkonna staap.

Istuvad: insp. K. Oglas,
mlvk. vanem K. Lipp,
mlvk. pealik J. Heinpalu.
Seisavad: kj. L. Kaur,
ltm. E. Kaurla, V. Neemre.

3. Lipu võtmine õlalt jalale.

Õlalt võetakse lipp jalale vasaku käe abil, võttes vasaku käega lipuvardast kinni ülaltpoolt parema käe hoidekohta, p. 1. kirjeldatud asendisse.

4. Tervitamine lipuga.

Lipuga tervitatakse paigal kui ka liikumisel. Tervitamine on kahesugune: a) tervitus ja b) suurtervitus ehk saluut.

a) Tervitus. Tervituseks tõstetakse lipp vasaku käe abil varda alumise

b) Saluut. Seistes kui ka liikumisel saluteerimiseks võetakse lipp enne tervitusasendisse. Tervitusasendist langetatakse lipp otse ettepoole, nii et varras moodustaks maapinnaga umbes 30—40° nurga; selle juures tuleb silmas pida, et lipu riie ei tohi puudutada maapinda. Samal ajal vasak käsi libistatakse mööda lipu varrast umbes 30—40 sm ülespoole, kuna parem käsi ühes vardaga lastakse tahapoole sedavõrd, et mõlema käe vahel oleva varda osa keskkohalt tuleks vastu paremat puusa (vt. joon. 4). Pä-

Joon. 3.

Joon. 4.

Joon. 5.

otsaga otse allalastud parema käe pihku, kusjuures vasaku käega hoitakse parema õla kõrguselt lipu varrast vastu paremat õlga, nelja sõrmega eest ja pöidlaga tagant ümber varda nii, et lipu varras seisaks püstloodis (vt. joon. 3).

Tervitusasendist võetakse lipp jalale või õlale vasaku käe abil.

Lipuga tervitatakse:

1. Riigihümni laulmisel.
2. Pidulikul koondusel töotuse ja lubaduse andmisel.
3. Kõikide riikide ja organisatsioonide lippe, mis on toodud välja oma alalisest hoiukohast ja esinevad ametlikult ega ole kattes või kokku rullitud.
4. Paraadi vastuvõtjat, viimase ilmumisel paraadiplatsile.
5. Auüksuses isikut, kellele auüksus on välja pandud.
6. Oma maleva vanemat (abi), pealikut (abi) ja kõiki kõrgemal seisvaid juhte.

rast saluteerimist võetakse lipp uuesti tervitusasendisse ja sellest asendist tarvitud järgi kas õlale või jalale.

Lipuga saluteeritakse:

1. Vabariigi Presidendile;
 2. välisriikide riigipeadele;
 3. Sõjavägede Ülemjuhatajale;
 4. KL Ülemale, NK Peavanemale ja Vanemale;
 5. Vabadussõjas langenud kangelaste mälestussammastele;
 6. lahingumärkidele;
 7. leinarongidele;
 8. langenute ning surnute mälestamisel.
5. Lipu hoidmine käskluse järel „Mütsid — peast!“
- Käskluse järel „Mütsid — peast!“ tõstetakse lipuvarda alumine ots parema labajala sisekülje õõnsusse ja varras asetatakse kõverdatud vasaku käe küünarliikme vastu. Parema käega võetakse müts peast järgnevalt: haarata mütsi eesmisest

„Tungla“ rühma lastevanemad aastapäeva koonduisel.

ülemisest nurgast (esimene sõrm põhjal, keskmine sõrm vasakul pool rummu ja põial paremal pool rummu), tõsta müts peast ja lasta käsi ühes mütsi põhjaga ettepoole (vt. joon. 5). Pärast mütsi pähenemist võetakse lipp jalale.

IV. Lipu tervitamine.

Kõik noored kotkad üksikult (ka ilma vormita) kui ka meeskonnad on kohustatud alati tervitama kõikide riikide ja organisatsioonide lippe, mis on toodud välja oma alalisest hoiukohast ja esinevad ametlikult ega ole kattes või kokku rullitud.

Lippu tervitatakse väljaspool rivi vastava tervitusvõttega (vormis peakattega — käe mütsi äärde tõstmisega, ilma peakatteta — valveseisanguga, käigul — peapöördega ja erariides — peakatte kergetamisega, ravis olles — vastava käskluse järel).

V. Lipu väljatoomine.

Lippu võib välja tuua pealiku vastaval korraldusel vanema loal.

Lipp tuuakse välja:

1. Kõikidele paraadidele, mis peetakse Vabariigi Presidendi, välisriigi riigipea, Noorte Kotkaste Peavanema või Vanema juuresolekul, Vabariigi aastapäeval, Võidupühal, Vabadussõjas langenute mälestuspäeval, Kaitseliidu päeval, Kait-

seliidu Maleva aastapäeval ja oma üksuse aastapäeval ning teistel siin nimetatud pidulikkudel sündmustel, kui paraadist teised organisatsioonid lippudega osa võtavad või kui paraadikorraldaja poolt on korraldus lippudega paraadile ilmumiseks;

2. kõigile üldistele kogunemistele, mida toimetab maleva vanem või temast kõrgem juht;

3. üksuse üleandmisele ühelt pealikul teiselt, kui üksus terves koosseisus rivistatakse;

4. pidulikkudele koondustele;

5. rongkäikudele, millest üksus osa võtab;

6. organisatsiooni liikme matusele.

Kõigil eelnimetatud juhtumel tuuakse lipp välja lahtiselt, välja arvatud Vabadussõjas langenute mälestuspäevadel ja matuseil, kuhu lipp tuuakse käetult.

Ka võib vastava korralduse põhjal lippu kaasa võtta laagrisse.

Õõsel lippu välja ei tooda.

Lipu hoidmine. Lipp hoitakse vastava üksuse kodus või staabis hoidekotis. Lipu hooldajaks ja tema eest vastutajaks on lippur. Kui üksuse kodus või staabis lippu hoida ei saa, hoitakse lipp lippuri või mõne staabilikme kottes.

(Järgneb.)

Noorkotkalikust topograafiast.

Noortemagister Riho Lahi.

(Järg.)

VIII. Kaart.

Kaardiks nimetame maakera pinna või selle osa vähendatud kujutist paberil. Kaardid liigitatakse: 1) plaanid, 2) topograafilised kaardid, 3) geograafilised kaardid.

1. P l a a n.

Plaanideks nimetame väiksemate maa-alade kujutist, mille mõõt on suurem kui 1:10 000 (üksikute kruntide, linnade ja linnaosade, kodu-ümbruse jne. kujutamisel). Noorkotkalikus topograafias tuleb tegemist peamiselt plaanide valmistamisega, kuna topograafilisi ja geograafilisi kaarte kasutatakse ka maastikul liikumiseks (orienteerumiseks). Plaanideks nimetatakse ka ehitiste, masinate, seadiste jne. mõõtkavalist kujutamist, kuid need ei kuulu enam topograafia alla, vaid tehnikasse.

5. Topograafiline kaart.

Topograafilisteks kaartideks nimetame kaarte mõõtkavas 1:10 000—1:200 000. Topograafiline kaart kujutab kõiki võimalikke maastikul esinevaid üksikasju kas sõjalisel, tehnilisel või majanduslikul otstarbel. Tavalised topograafilised kaardid käsitlevad ka maapinna vorme, milleks kasutatakse samakõrguse jooni.

3. Geograafiline kaart.

Geograafilisteks kaartideks nimetame kaarte, mille mõõt on väiksem kui 1:200 000. Siia liiki kuuluvad peagu kõik koolides tarvitavad seinakaardid. Geograafilistel kaartidel on maakera pinna kumerused edasi antud pikkus- ja laiusjoonte (meridiaanid ja paralleelid) abil.

IX. Mõõtkava.

Kui oleme tuttavad mitmesuguste mõõtmisvõtetega ja oskame määrata ilma kaari, võime asuda kaardi järgi maastikul liikuma (orienteeruma) või koguni ise plaani või kaarti valmistama. Mõlemal juhul peame aga oskama kasutada kaardi mõõtkava.

1. Arv mõõt.

On ju selge, et plaanil või kaardil ei saa kujutada maastikul esinevaid esemeid nende loomulikus suurus, vaid neid tuleb paberile kandes vähendada.

Oletame, et asume valmistama oma kodu ümbruse plaani. Plaanistatava maaala läbimõõt on 0,5 km (500 m). Plaanil kavatsame joonistada aga paberile, mille läbimõõt on kõigest 50—60 sm. Järelikult peame kõiki kaugusi vähendama sedavõrd, et terve plaanistatav maaala mahuks paberile. Paber on maastikust väiksem 50 000 sm : 50 = 1000 korda, s. t. ühele sentimeetrile peame paigutama kõik esemed, mis asuvad maastikul 1000-l sentimeetril ehk 10-l meetril (1 m maastikul vastab 1 mm plaanil). Tavaliselt märgitakse maastiku ja plaani suuruste vahet kord kaardile numbritega, näit.: 1 (mingi mõõtüksus maastikul) : 1000, s. t. kõik mõõted plaanil on märgitud 1000 korda väiksematena. Sellist märkimisviisi nimetame arvmõõduks.

Arvmõõdu abil leiame tõelised kaugused korrutamise teel. Näit. on kaardil arvmõõduga 1:200 000 kahe asula vahe 2,3 sm. Arvutame: 2,3 sm · 200 000 = = 460 000 sm = 4600 m = 4,6 km.

2. Joon mõõt.

Arvmõõdu abil pikkuste arvestamine on küllaltki tülikas ja aegaviitev toiming, seda enam, et meil leidub väga mitmesuguste mõõtkavadega kaarte (1:42 000; 1:750 000 jne.). Et plaani või kaardi käsitlemist hõlbustada, selleks joonistatakse kaardile või plaanile kauguste graafiline kujutis või joonmõõt.

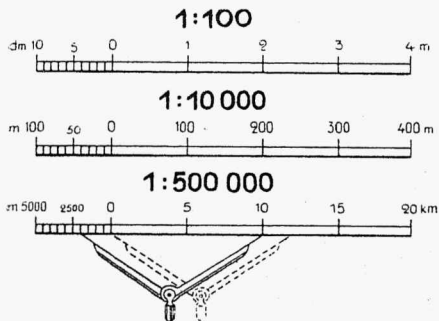
Joonmõõdul näidatakse otseselt arvu- dega, kui suured pikkused maastikul vastavad kaardil teatavale pikkusele.

Näiteks on meil vaja leida tõeline kaugus kaardil leiduva kahe eseme vahel, siis märgime kaardil sirkliga, pabeririba,

pliiatsiga, rohukõrrega vm. nende vahe ja asetame selle joonmõõdule. Tavaliselt alustame mõõtmist joonmõõdu 0-punktist paremale.

nendikkude asemel saame siin põhimõõdu sajandikud.

Näide: Võttes plaanilt sirkliga mõõde-

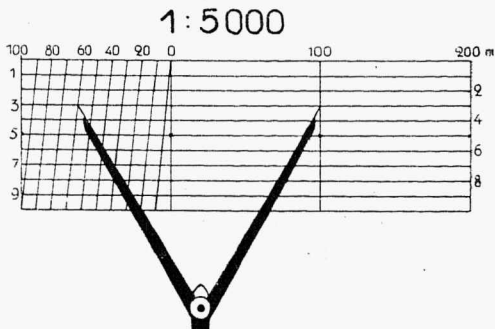
Joon. 30.

Joonisel nr. 30 antud juhtumil on kaugus suurem kui 10 km ja vähem kui 15 km. Et määrata kaugus täpselt, nihutame sirkli (otste vahet muutmata) vasakule, kuni parempoolne sirkli ots satub jaotusele 10. Joonmõõdu 0-punkti ja sirkli vasakpoolse otsa vahe näitab, kui palju on kaugus suurem kui 10 km. Antud kaugus on seega 10 km + 2000 m või 12 km.

3. K a l d j o o n m õ õ t.

Plaanide käsitlemisel on sagedasti vajalik mõõtkava, mis võimaldaks paanil kujutatud suurusi määrata võimalikult suurema täpsusega. Selleks kasutatakse nn. kaldjoonmõõtu, mis on kujutatud joon. nr. 31.

0-punktist vasakul olevad kaldjooned lõikavad kümnet üksteisest ühekaugusel asetsevat rööpjoont, nii et joon. 30 kujutatud joonmõõdul saadud põhimõõdu küm-

Joon. 31.

tava vahe, asetame selle kaldjoonmõõdu ülemisele joonele, nii et sirkli parempoolne ots satub kindlale mõõdule 100. Nüüd libistame sirklit kergelt allapoole (parempoolne ots libiseb kogu aja mööda 100 joont), kuni vasakpoolne sirkli ots satub mõne joone kohal kaldjoone ristumispunkti. Loeme: paremal pool 0-punkti 100 m, vasakul pool 60 m + 3 m (lõikub kolmandal rööbikul), kokku 163 m.

Kaldjoonmõõtu kasutatakse täpsemate maaplaanide, ehitusplaanide ja tehniliste joonestuste juures.

Tavalises noortkalkikus topograafias tuleb maastikul mõõtmisteks kasutada kindla mõõdu asemel sammu pikkust. Loomulikult on raske anda siis plaanil arv-mõõtu. Küll on aga siingi kerge mõõtkava anda joonmõõduna, kus näit. 1 samm võrdub 1 mm, 100 sammu võrdub 1 sm, jne. (Järgneb.)

Rõõmurohkeid jõulupühi

ning õnnelikku ja töörohket uut aastat

soovib

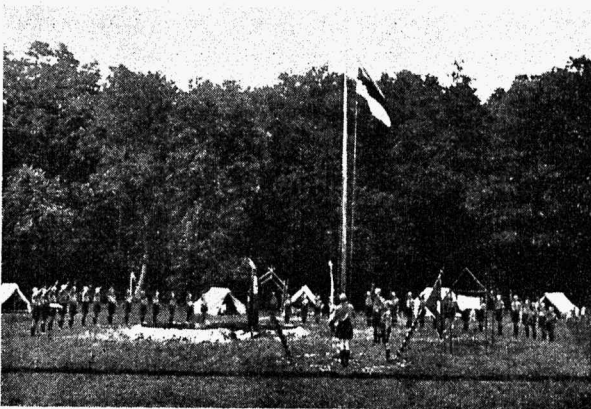
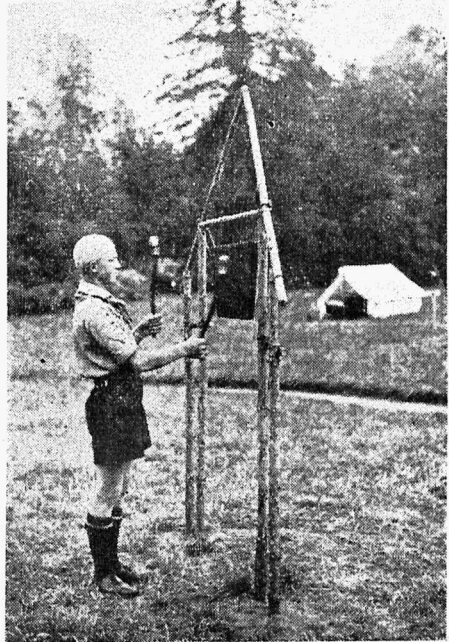
Noortemagistrite Nõukogu.

Üleriiklik Noorte Kotkaste fotovõistlus 1938.

„Kotkas“ nr. 11 s. a. avaldati 1938. a. üleriikliku Noorte kotkaste fotovõistluse tingimused. Tingimuste kohaselt tulevad fotod esitada Peastaabile hiljemalt 31. detsembriks 1938. a. suuruses 9×12 või suuremana.

I kohale tulijale antakse auhinnana kr. 8.— väärtuses fototarbeid ja -materjale, II kohale — kr. 5.— väärtuses ja III kohale kr. 3.— väärtuses.

1938. a. fotovõistlusele märksõna „Kino“ all esitatud töid.

Ülal: „Lokku löömas“.
All: „Laagri üldvaade“.

Signaalide kasutamine noorkotkalikus tegevuses.

N.-ltu. Elmar Lipping.

Juhi võimed suusõnaliste käsklustega juhtida on piiratud. Suusõnalised käsklused on kasutatavad siis, kui alluvad on lähedal. Kuid enamal juhul on alluvad kaugel, kuhu ei ulatu suusõnaline käsklus. Tuleb kasutamisele võtta signaal. Väga paljudel juhtumitel, eriti mängude juures, tuleb tegutseda vaikselt. Suusõnaline käsklus reedaks meid. Järelikult tuleb kasutamisele võtta signaal.

Signaal on kokkulepitud m ä r g u a n n e teatud käskluste edasiandmiseks. Signaaliseerimise abinõude järgi jagunevad signaalid:

1. nähtavaiks (optilisteks) ja
2. helilisteks või kõlalisteks (akustilisteks) signaalideks.

Nähtavaid signaale saame anda lipukestega, käega, mütsiga, mitmesuguste valgustusallikatega (taskulamp, endaval-

mistatud helklamp, Luukas-lamp, konduktorlamp jne.).

Helilisi signaale võime anda vilega, signaalsarvega, kellaga, sireeniga, lokulauaga jne.

Praktilisemaid ja lihtsamaid signaale on k ä e s i g n a a l i d. Käesignaale antakse käeliigutuste ja hoiangute abil. Et signaal oleks paremini arusaadav, tuleb käsi signaali vastuvõtja suunas hoida lapiti. Liigutused peavad olema laiahaardelised ja paraja aeglusega. Veel suurema nähtavuse saavutamiseks tuleb kätte võtta lipuke, taskurätik, müts või mõni muu ese.

Ühtlase väljaõppe saavutamiseks võtke oma tegevuses tarvitusele järgmised signaalid käesignaalide alal. (Esitatud kujul tarvitab neid signaale ka meie sõjavägi.)

Sobivamaks jõuluringiks

igale poisile on „Kotka“ kirjastusel ilmunud

„Pesakotka katse“

Hind 35 senti.

Raamat on saadaval kõigilt malevate instruktoreilt või „Kotka“ toimetusest.

Kui saadate 35 senti väärtuses postmarke, saadetakse raamat postikuludeta koju kätte.

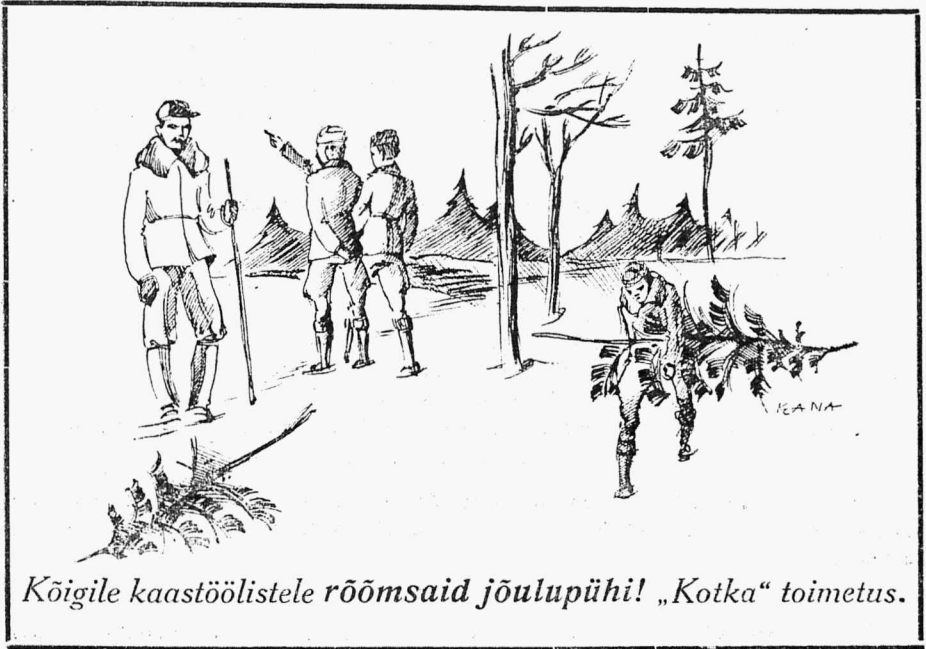
Kuidas signaali antakse	Mida see tähendab
Püstloodis käsi ülal (käes võib olla ka lipp, taskurätik, müts jne.)	Kui seda signaali annab juht, siis tähendab see „Tähelepanu!“ Kui aga signaali annavad alluvad, siis: „Sain aru,“ „Olen valmis.“
Püstloodis ülestõstetud käsi sirutada soovitud liikumissuunda ja hoida, kuni liikumine on alanud. Alluv osa liigub. Kui tahame liikumissuunda muuta, siis püstloodis ülestõstetud käsi sirutada ja hoida uues liikumise suunas.	Kui seistakse paigal, siis: „Edasi!“ Täidetakse liikumisel ja tähendab, et tuleb liikuda selles suunas, kuhu käega näidatakse.
Püstloodis ülestõstetud käega viibata mitu korda soovitud suunas. Ülestõstetud käsi järsult alla lasta	Tuleb „Joostes!“ edasi minna näidatud suunas. Kui alluv osa liigub, siis: „Seis!“ Kui aga ollakse paigal, siis: „Pikali!“
Püstloodis ülestõstetud käega keerutada pea kohal	Tuleb juhi juurde „Koguneda!“
Püstloodis ülestõstetud käega vibutada pea kohal edasi-tagasi	Kui liikumisel annab seda juht, siis liikuda „Aeglasemalt!“ Kui annab seda signaali vastuvõtja, siis: „Mina ei saanud aru!“
Püstloodis ülestõstetud käed kõverdada küünarnukkidest, et kämblad pea kohal ühtsiks	„Vahenditult alluvad juhid minu juurde!“ Näit. kui rühmapealik tegevusel annab selle signaali, tähendab, et salgapealikud peavad ruttama rühmapealiku juurde.
Olenevalt tegevusest võib juht valida veel isesuguseid signaale. Samuti kui juhil on juhtida mitu allüksust, siis võib seda toimetada mitmevärviliste signaallippudega, kusjuures igale allüksusele on määratud eriline värv. Näit. rühmapealikul on tarvis signaalidega juhtida kolme salka, siis võib anda signaalid	esimesele salgale punase lipuga, teisele .. sinise .. , kolmandale .. valge .. jne. Helisignaali alal on tarvilusel järgmised üldtarvitatavad signaalid. Helisignaali koosnevad lühikeste ja pikkade helide kombinatsioonest. Signaali kirjeldamisel lühike joon - tähendab lühikest heli, pikk joon — pikka heli.

Tulevastest õpetajatest valmivad noortejuhid.

Käesoleval sügisel asutati Tartu Õpetajate Seminari juurde õpperühm. Nimeetatud rühma kuuluvad kõik Õp. Seminari 1. klassi õpilased. Rühma vanakotkaks on kotkajuht O. Mõttus, kotkaks pk. A. Reial, abikotkaks pk. Lepasaar, lippuriks pk. Jaanson ja signalistiks kp. Serka.

Peale harilike järgu- ja erikatsete sooritamise õpivad rühma liikmed tunda juhtimiseks vajalikke oskusi. Teisel aastal saadetakse õpperühmast noorkotkad maleva teistesse rühmadesse juhtimist praktiseerima.

Sel viisil võrsuvad meie tulevaste õpetajate seast hea ettevalmistusega ning kõigekülgselt kogenud noortejuhid.

Signaali märk	Signaali kirjeldus	Signaali tähendus
-	Üks lühike (terav) heli	Juhtidele: antuna: „Tähelepanu!“
—	Üks pikk (venitatud) heli	Asudes puhkusel: „Alarm!“ Liikumisel: „Seis!“
— — — — —	Kolm korda üks pikk ja üks lühike heli vaheldumisi	Riviõppustel ja mängudel: „Koguneda!“ Rännakul puhkuse lõpetamiseks: „Paigale!“
--	Kaks lühikest heli	„Tee vabaks!“
---	Kolm lühikest heli	Riviõppustel ja mängudel: „Jätkata endist tegevust!“ Rännakul: „Vahed!“

Helisignaale võib öisel ajal edasi anda ka helklambi või hariliku taskulambi abil. Peale toodud signaalide kasutatakse laagrites äratus-, toidu-, eha- jne. signaale. Loomulik, et neid saab anda ainult vastava signaalsarvega.

Senises noorkotkalikus tegevuses on signaale kasutatud vähe. Kuid ometi on signaalide järgi teotsemine huvitav. Nen-

de kaudu õpime tundma „tumma keelt“, mis võib meid abistada väga kriitilistelgi silmapilkudel. Eriline aukoht tuleks signaalidele anda välimängude juures. Ka maastikul tegutsedes tarvitagem rohkem signaale, eriti optilisi: signaale. Vähem käsklusi nagu „Edasi marss!“, „Koguneda!“, „Tähelepanu!“ Nende asemel antagu vastavaid signaale.

Tähelepanuks „Kotka“ lugejaile.

Alates 1939. a. hakkab ilmuma NK juhtide ajakirja „Kotkas“ toimetusel poiste ajakiri „Noor Kotkas“, mille proovinumbri leiata käesoleva numbri keskelt. Ajakiri tahab pakkuda poistele huvitavat lugemismaterjali ja ajaviidet koos kasulikkude juhenditega noorkotkalikult alalt.

Palume proovinumber „Kotka“ lehekülgede vahelt eraldada ja tutvumiseks anda kõikidele poistele, soovitades neile ajakirja tellida.

Ühtlasi loodame, et järgnevat aastaks tellite „Kotka“ koos „Noore Kotkaga“.

Tellimishinnad 1939. a. peale on:

„Kotkas“ koos „Noore Kotkaga“ — Kr. 2.—,

„Kotkas“ noorte ajakirjaga — Kr. 1.50,

„Noor Kotkas“ eraldi — kr. 1.— aastas.

„Noor Kotkas“ ilmub samuti kui „Kotkaski“ kord kuus vähemalt 8 lk. suuruses.

Kõigil „Kotka“ tellijail soovitame aastakäikude köitmisega oodata, sest koos jaanuari-numbriga saadame kõigile tellijaile „Kotka“ 1936., 1937. ja 1938. aastakäigu sisukorra.

Kuna toimetusele saabub järjekindlalt tellimisi „Kotka“ 1936. aastakäigu peale, siis teame, et 1936. aastakäike võime veel piiratud arvul välja saata ilma nr. 3-ta, mille trükk otsas. Aastakäigu hind puuduva numbrita kr. 0.90. Toimetus.

*Kõiki
Eesti kotkaväe
poisse ja tüdrukuid
tervitavad
pühadeks*

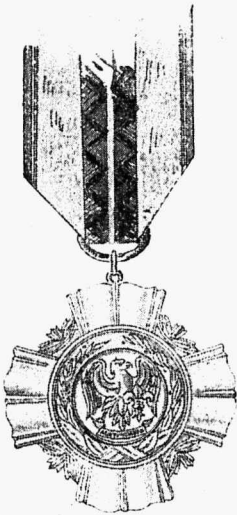
*Lääne noorkotkad,
kodutütred ja
Sõprade Kogu.*

Jagati tunnustusväljendeid.

Jagati tunnustusväljendeid.

NK Vanema käskkirjas nr. 115 on Noorte Kotkaste kaheksanda tegevusaastapäeva puhul annetatud tunnustusväljendeid oskuste, võimete ja teenete eest alljärgnevatele NK juhtidele.

LEMBITU RIST.

Peastaabist:

nmag. LIPING, Kaarel, vanem instruktor.

Harju Malevast:

nmag. KULASALU, Voldemar, maleva pealiku abi.

TAMMETS, Voldemar, maleva pealiku abi.

Järva Malevast:

kj. SALK, Arnold, maleva pealik.

nmag. TARN, Ernst, maleva instruktor.

Narva Malevast:

kj. KÜTT, Nikolai, maleva pealik.

Petseri Malevast:

kj. VARUL, Artur, maleva pealik.

Pärnu Malevast:

KALMARU, Jüri, maleva vanema abi.

Pärnumaa Malevast:

kj. OLLINO, Hendrik, maleva pealik.

Saaremaa Malevast:

kpt. MIKK, Mihail, maleva pealik.

RAID, Villem, NK. Sõprade Kogu esimees.

Sakalamaa Malevast:

kj. VILMS, Albert, maleva pealik.

Tallinna Malevast:

LAGUS, Heinrich, maleva pealik.

kpt. KOMMUSAAR, Paul, maleva pealiku abi.

nmag. PIRSKO, Voldemar, Lõuna malevkonna pealik.

Tartu Malevast:

PAAL, Artur, maleva pealik.

nmag. LAHI, Riho, maleva pealiku abi.

MARVET, Valentin, maleva staabi nõunik.

Tartumaa Malevast:

kj. TREIAL, Henn, maleva pealik.

nmag. HIIR, Valter, maleva pealiku abi.

nmag. VARDJA, Elmar, maleva pealiku abi.

Valga Malevast:

UUEMAA, Juhan, maleva pealik.

Võru Malevast:

kj. ANSO, Jaan, maleva pealik.

TEENETEMÄRK.

Sakalamaa Malevast:

kj. JUHANSOO, Eduard, Põltsamaa malevkonna pealik.

kj. MUNI, Jaan, Tarvastu malevkonna pealik.

Tallinna Malevast:

ltm. LEHOLA, Elmar, Kalevi malevkonna pealik.

kj. KIVI, Aleksander, Lõuna malevkonna pealiku abi.

kj. VAHUR, Jaak, Kalevi/„Pikse“ rühma vanakotkas.

Võru Malevast:

AARNA, Eduard, Antsla malevkonna pealiku abi.

TEENETEKIRI.

Lääne Malevast:

kj. KASE, Hellmut, maleva instruktor.

Pärnumaa Malevast:

SUME, Alfred, Jakobi/Are rühma kotkas.

Saaremaa Malevast:

nk. MANDRE, Henn, Kihelkonna/Tagala rühma kotkas.

KANN, Leo, Sõrve malevkonna pealiku abi.

MATT, Jüri, Sõrve malevkonna lipupur.

Sakalamaa Malevast:

nk. JOOST, Johannes, Viljandi malevkonna pealiku abi.

Tallinna Malevast:

kj. ANT, Lembit, maleva signalist.
 HAABVERE, Leonhard, Põhja malev-
 konna pealik.

VAINOLA, Valentin, Põhja malevkon-
 na pealiku abi.

Tartu Malevast:

kj. KULASALU, Endel, maleva pealiku
 abi.

ltn. KIVI, Karl, H. T. G. malevkonna
 pealik.

kj. ADLER, Leo, H. T. G. mlvk. sani-
 taarsalga pealik.

Viru Malevast:

ANTON, Avo, Jõhvi/Kohtla-Järve rüh-
 ma kotkas.

VIRUMÄE, Erich, Jõhvi/Ratva hauka-
 pere haugas.

TIIGIMÄE, Jüri, Jõhvi/Ratva hauka-
 pere hauka abi.

nk. TIKS, Eduard, Kadrina malev-
 konna pealik.

kp. TAMPU, Osvald, Kadrina/Kolu
 rühma vanahaugas.

pk. ENDOJA, Arnold, Kadrina/Kolu
 rühma kotkas.

pk. SOOVIK, Kaupo, Kadrina/Kolu
 rühma lippur.

pk. KANNA, Hugo, Kadrina/Kolu
 rühma signalist.

nk. KUUSIK, Alfred, Rakvere II ma-
 levkonna pealiku abi.

KOORT, Artur, V.-Nigula malevkonna
 pealiku abi.

AAGVER, Arnold, V.-Nigula malev-
 konna signalist.

nk. OITMAA, Karl, V.-Maarja/Simuna
 rühma kotkas.

NURK, Villem, V.-Nigula malevkonna
 pealik.

kj. TOOME, Aksel, maleva instruk-
 tor.

Valga Malevast:

MÄGRAKEN, Oskar, maleva pealiku abi.
 LAAR, Voldemar, " " "

KOTKAJUHI MÄRK.

Harju Malevast:

nk. TIIK, Eduard, Maleva instruktor.
 nk. MAIMIK, Viktor, Maleva lippur.

Narva Malevast:

nk. MALTS, Nigul, Maleva pealiku
 abi.

Petseri Malevast:

nk. RESS, Nikolai, Petseri/Pulatnova
 rühma kotkas.

Pärnu Malevast:

nk. LINSI, Aarne, maleva pealik.

Tallinna Malevast:

nk. EESMAA, Harri, Lõuna-„Tungla“
 rühma kotkas.

Viru Malevast:

nk. LUIK, Harald, V.-Maarja/Kurtina
 rühma vanakotkas.

nk. TALVAR, Ants, Jõhvi malevkonna
 pealik.

nk. SIIRAK, Ott, Kadrina/Kadrina
 rühma vanakotkas.

nk. JUUSU, Johannes, Lüganuse ma-
 levkonna vanem.

nk. LÄTT, Lui, Lüganuse/Sonda rüh-
 ma vanakotkas.

Võru Malevast:

nk. ONNO, Samuel, Linnaümbruse/
 Navi rühma kotkas.

nk. TIITS, Arnold, Varstu/Mõniste
 rühma kotkas.

nk. TOLK, Arnold, Vastseliina/Siksali
 rühma kotkas.

Läänlased sõprussidemeid loomas.

Oktoobrikuu lõpul peeti Tallinnas Tallinna/Lõuna ja Lääne/Haapsalu ma-
 levkonna vahelised sõprusvõistlused kä-
 sipallis. Võrkpallis pidid pineva mängu
 juures alistuma tallinlased 2:1 (19:17,
 11:15 ja 15:11) kuna korvpallis tuli kao-
 tus vastu võtta haapsalulastel 28:55: Sõp-
 russidemetele mälestuseks anti külalistele
 üle mälestuse ja võeti vastu kutse
 1939. a. jaanuari- või veebruarikuus kü-
 lastada Haapsalut.

Kuna Haapsalu poistele oli see esi-
 mene võistlusreis sõprussidemetele loomi-

seks teise maleva noorkotkastele, siis
 kavatsetakse sõprussidemeid edaspidi:
 luua veel teistegi malevatega. Nii ongi
 kavatsusel suusavõistlused Järva male-
 vaga.

Maleva „Uku“ rühmal ilmub šapiro-
 graafil paljundatuna 12 korda aastas oma
 ajakiri „Läänekotkas“. Kuna mujalgi il-
 mub selliseid ajakirju, siis paluvad
 läänlased saata vahetuseks oma ajakirja
 numbreid, et sel teel sõprussidemeid
 luua üle maa.

Nõuandeknurk

Noorkotkas K., Vürumaa: Vastuseks Teie küsimusele teatame, et Koõukeskkooli büroo asub Tallinnas Mundi tän. 3. Nimetatud kooli õpilaseks võite õppida kodus koolilt saadud õppejuhendite järgi. Hoolsa õpilaseks võite ühe aasta jooksul lõpetada ka tavalise keskkooli või gümnaasiumi kahe aasta kursuse. Õppemaks kodukeskkoolis on 40 krooni ühe klassikursuse eest. Klassikursuse kui ka kooli lõppeksamid toimuvad kõigis aineis vastava komisjoni ees.

Missuguses ulatuses tuleks nõuda pesakotka järgukatsel Eesti Vabariigi valitsemise korda?

S. O.

Jättkub, kui katsel püüdate nende teadmistega, mis on toodud „Kotka“ kirjastusel äsja ilmunud raamatus „Pesakotka katse“, lk. 11—14. Ulatuslikumaid teadmisi pesakotka järgus olevalt poisilt ei või nõuda. Nim. raamatut võite saada NK Maleva instruktorilt või kirja teel tellides ajakirja „Kotkas“ toimetuselt (Võidu 10, Tartu), lisades raamatu hinna postmarkides.

Pärnumaa kodutütarde juht lahkus.

Kodutütarde Pärnumaa ringkonnavanem pr. S. Ots-Undre lahkus oma ametikohalt, asudes elama Võrru. Pr. Ots viis oma kindlakäelise juhtimisega Pärnumaa ringkonna praegusele tunnustust leidnud tasemele. Pr. Otsa tulemusrikast tööd noorte organiseerimise alal on tähistatud III kl. Valgeristi annetamisega.

Kogu Pärnumaa kodutütarde ja kodutütarde pere avaldab suurimat tänu oma endisele armastatud ja lugupeetud ringkonnavanemale.

„Pähklipureja.“

Juhul, kui soovite nim. raamatut igale algajale tellida, võite ka raamatute hinna maksta meie posti jooksvale arvele nr. 2133. Raamatu hinnaks on 35 s.

Juueks ringkonnavanemaks on kinnitatud pr. M. Riismandel.

Tellige aegsasti

„KOTKAS“

1939. aastaks.

Ülihead tagajärjed „Alati Valmis!“ võistlustel Tartu Malevas.

Neil päevil selgusid esialgsed kokkuvõtted Noorte Kotkaste Peastaabi poolt korraldatava iga-aastase üleriigilise „Alati Valmis!“ võistluste kohta Noorte Kotkaste Tartu Malevas.

Pikemat aega kestnud innuka ja hoolsa treeningu tagajärjel saavutati silmapaistvaid tulemusi. Kõik möödunud aasta üleriigiliselt paremad tulemused ületati paljude noorkotkaste poolt.

Maleva parimaks rühmaks osutus „Uiterangiora“ rühm, kus iga liikme keskmine punktide summa oli 120,3. (Eelmise aasta üleriigiliselt parimal — Tartu Maleva „Kuperjanovi“ rühmal 112,62 p.). Teisele kohale tuli möödunud aasta parim — „Kuperjanovi“ rühm 116,4 punktiga. Kolmanda kohale HTG ratsarühm 112,1 p.

Üksikutel võistlusaladel osutusid Maleva parimateks individuaalselt: morse lähestiku tundmises — kp. U. Ani — 2.10 min., enese mõõdetes nk. R. Aul — 100 prots., sõlmede sidumises kp. U. Laumets — 9,3 sek., kivi käigusviskes kp. U. Vipper — 103 m. ja lökketegemises kp. U. Ani — 1.51 min.

Maleva parimaks noorkotkaks osutus kp. Udo Ani „Kuperjanovi“ rühmast, kes saavutas 132 p. (Möödunud aasta ül. parim M. Mõtuste samast rühmast — 127 p.). Järgnesid kp. Uno Vipper „Kuperjanovi“ r. — 130 p., kp. U. Laumets TSENK — 127 p.

Lõppes Viru Maleva üksustevaheline paremusvõistlus.

NK Viru Malev korraldas üksustevahelise paremusvõistluse, mis algas 1. veebruaril 1937. a. ning lõpetati 1938. a. 1. detsembril. Tulemuste arvestamisel võeti arvesse rühmade suurus, vormide omamine, üksuse töökava ning selle teostamine, koonduste arv ja osavõtt, igasu-

gused matkad, „Alati valmis“ võistlustel saavutatud tagajärjed, omatehtud käsitööd ja mudelid, laagrite korraldamine, kohapealse sportliku tegevuse elustamine, kodukaunistamine, üksuste rivi-line esinemine, noorkotkajik vaim, vanemate poiste juurdetoomine organisatsiooni jne. Esikohtadele tulnud rühmadele ning haukaperedele jagati vastavaid auhindu.

Noorte tegevust ja võistluse tagajärge käis rühmade kontrollimas Maleva pealik kol. K. Ülaots ning saavutatud tagajärgede järge tulid rühmad kohtadele järgmiselt: 1) Kadrina rühm, 2) Aaspere rühm, 3) Rakvere 1. malev-konna kaubanduskooli rühm.

Haukapered saavutasid kohti järgmiselt: 1) Jõhvi haukapered, 2) Ratva hp., 3) Järve hp., 4) Kadrina hp., 5) Erra haukapered.

Bibliograafiat.

Tarkusi noorkotkastele Koost. H. AGU, nmag. II täiend. trükk. NK Tallinna Maleva kirj. 1938. Hind — 45 senti.

Lk. 46 toodud „vile signaalid“ (vile-signaalid) ei vasta meil maksva jalaväe-eeskirja I osale (JE I) ja sellepärast ei saa neid kasutusele võtta. Neid peaks asendama JE I § 30 näidatud helisignaalidega (JE I muudatused 15. 08. 38. või Suuskraatturi-eeskiri).

Lk. 42 — ühe lipuga signaliseerimise joonisel lipu värvid vahetatud.

Lk. 43 — signaliseerimise seadeldise joonisel juhede ühendused morse võtme juures ei anna selget kujutlust vooluringist. Parem oleks lampi ja võtit ühendav juhe vahetult ühendada võtme kangiga.

Lk. 102 — joonis ei vasta tekstile; käed pole haaranud mitte esseeisjate, vaid tagaseisjate kätest.

Vaatamata siin märgitud pisipuudustele on „Tarkusi noorkotkale“ heaks käsiraamatuks nii haukale kui ka kotkale. —an.

Väljaandja: NK. Peastaap. Vastutav toimetaja: G. Reial.

Toimetuse nõukogu: kol.-ltm. P. Asmus, prof. E. Ein, prof. J. Kõpp, koolide inspektor J. Lang, V. Neggo, prof. A. Piip ja kol. A. Traksmaa.

Toimetuse: H. Treial (peatoimetaja), noortemagistrid R. Lahi (tegevtoimetaja), V. Hiir, K. Liping, A. Ohaka ja E. Tarn.

Toimetuse-talitus: Tartus, Võidu 10, tuba 16, tel. 17-44.

Tellimishind: aastas kr. 1.50, 6 k. — kr. 0.80, 3 k. — kr. 0.40. Üksiknumber 15 senti. Ajakiri ilmub 12 korda aastas.

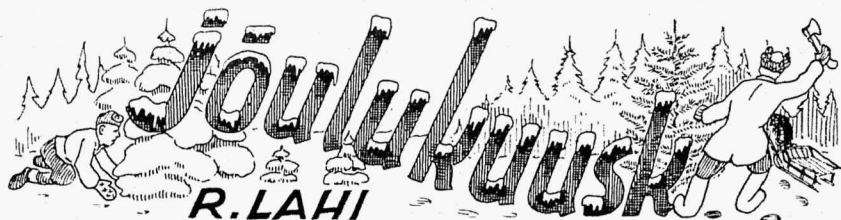
Posti jooksev arve nr. 2133.

TARTUS

DETSEMBER 1938

NR. 1

Külm on. Ja mets kohiseb õudselt. Rein tõuseb kuuskede vahelt kannult. Hüpleb ja võimleb ringi, kuni ihu muutub soojaks. Siis istub ta uuesti kännule ja jääb valvele.

Mõni päev tagasi tuli isa vihasena metsast.

„Nii seda asja jätta ei või. Jälle on meie istandikust mitukümmend noort kuuske maha raiutud. Alles möödunud jõuluku oli suur laastamine ja juba nüüd jälle. Pean hakkama öösiti valvet pidama, sest jõuluni on veel mi'ü turupäeva. Saaks kord selle krati kätte.“

Kuid isast ei saanudki kauaks valvajat. Käis küll mitmel ööl püssiga metsas ringi, kuid ei tabanud kedagi.

Jõulureede hommikul tuli metsast ja heitis kohe voodisse. Kutsus siis ema ja ütles:

„Tee õige kuuma teed! Tead, pärnaõitest. Olen vist veidi külma saanud, käivad niisugused kentsakad külmavärinad.“

Jõi toodud tee ja magas pealeõu-

nani. Arkas siis, tõusis ja hakkas säärikuid jalga ajama, kuid istus uuesti voodiservale.

„Näh! Tont teab, mis asi see on? Mitte ei jaksa. Ja nii külm, et hambad plaksuvad. Viskan õige veel veidikeseks pikali.“

Homme on jõululaupäev ja viimane turupäev. Täna öösel neid kuuski just viiakse. Ajage aga mind videvikus jalule!“

Aga kui ema läks käsukohaselt isa jalule ajama, tuli ta varsti eestuppa tagasi. „Ei sest saa täna minejat. Palav kui tuletükk. Ei tea, mis tühja kuusenärusid vaht'ima läks, nüüd on viimaks kogu kallid pühad siruli. Mine tea, mis tõve viimaks saabki.“

Nii juhtuski, et Rein ajas kasuka selga.

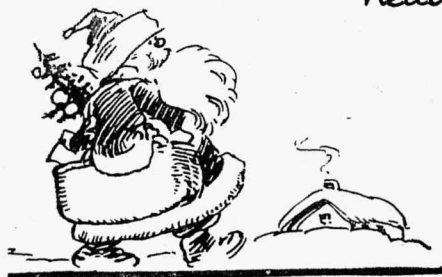
„Ega kedagi. Mine aga sina ka ja ole homme haige. Silmapilk kasukas seljast!“ kurjustas ema. Aga Rein ei jätnud. Varandust peab ju ometi hoidma. Ja kui isa haige, üks siis pea poeg isa eest väljas olema. Tahtis isa püs-

Vahvaid jõulupühi ja head tegevusrohket

uut aastat

soovilt

„Noor Kotkas“

sigi õlale visata, aga siin ei saanud ta siiski emast võitu. Seletas küll, et tema kui noorkotkas ja rühma laskuringi kolmas laskur oskab püssiga palju paremini ümber käia kui isa, aga ei aidanud seegi. Emal oli ainult üks vastus: „Ei, ei! Eks neid õnnetusi ole ennegi juhtunud. Või sul vaja kuusekratile kallale karata. Piilu eemalt, kes on, ja pane tulema. Küll isa ise õiendab, kui terveks saab.“

Järsku võpatas Rein nagu vedru tõukel kännult püsti. Kirvehoop. Ja päris lähedal. Kuusevaras.

Rein laskus kännult ja hiilis hoo-pide suunas. Juba eemalt nägi ta tumedat inimkogu kuuske raiumas. Samas lähedal seisis hobune reega. Kuid pime oli, Rein ei tundnud meest ega hobust.

Ta laskus käpuli pehmesse lumme ja hiilis ühe kuuse tagant teise taha. Aga alles päris raiuja juures tundis Rein metsavarga. See oli Otsa Kaarel, nende oma naabermees. Seesama Kaarel, kelle perega Reinu pere kõige paremini läbi sai, kellega koos kõik peied ja pühad peeti. Nüüdki oli isa Kaarli pere enda poole jõulupuule kut-sunud.

Reinul oli kange tahtmine tasakesi tulnud teed tagasi hiilida. Ta ei tundnudki metsavarga tabamisest mingit rõõmu, pigem häbenes ta, et ta siin metsas end oma inimese eest varjama

ja peitma peab. Oli, nagu oleks Rein ise pahateol, mitte Kaarel. Kuid praegu ei pääsenud ta kuskile, sest just praegu lõpetas naaber ühe kuuse raiumise ja pöördus just selle kuuse juurde, mille täga Rein küürutas.

Nüüd ei aidanud enam miski. Ot-sustavalt tõusis Rein kuuse tagant ja hüüdis nii kõvasti kui jaksas: „Jõudu, naabermees!“

Kui Kaarli hobune oleks need sõ-nad hüüdnud, siis poleks Kaarel sugugi vähem ehmunud. Ta jäi tuldana seis-ma, kirves kukkus potsti pehmesse lumme.

Ka Rein oli kohmetunud. Tuhat mõtet jooksis ajus ringi, kuid seda kohast sõna, mis nüüd peaks ütleva, ei tulnud ega tulnud keelele.

Nii nad seisis keeletuina — mees ja poiss. Varas ja vargavalvur.

Kuid järsku pöördus Kaarel ja pistis ree poole jooksu, hüppas reele ja haaras ohjad. „Nöö!“

Nüüd vabanes Reingi nagu nõidu-sest:

„Pea! Ära jookse! Võta mind ka peale! Ise sõidad meie lähedalt mööda.“

Ja imelik: Kaarel peatuski. Rein hüppas reele ja hobune sörkis minema. Mõlemad vaikusid.

Korraga haaras Rein Kaarlit käi-sest:

„Aga kuusk?“

Sõnalausumata pööras Kaarel ho-

4.—12. detsembrini j. a. toimus raamatunädal, mis puhul peeti vastawaid aktiivi, korraldati kõnefoosoleknid ja raamatunäitusi üle riigi. Raamatunädala ülesandeks oli selgitada raamatu vajalikkust ja tähtsust laiematele hulkadele.

buse tagasi, tõstis kuuse reele ja uuesti algas söit kodu poole.

Alles kodu lähedal ütles Kaarel:

„Nüüd pean su kõige kuusega treppi sõidutama. Ega sa mind enne minema lase. Ja kuidas sa seda kuuske seljas tassidki. Kaunis raske teine.“

Nii tehtigi. Koduvärvavas hüppas Rein reelt, Kaarel sidus hobuse väravaposti külge ja astus koos Reinuga tupp.

Tagatoas põles lamp ja ema valmistus just magamaminekuks. Isagi oli ärkvel. Tal oli juba märksa parem ja higistas kõvasti.

„Noh, kust need need mehed siis tulevad?“ hüüdis ta Reinule ja Kaarlile vastu.

„Metsast,“ kostis Kaarel. „Ära pane pahaks, kallis üleaedne, aga rumalusega sain hakkama. Läksin omal loal sinu metsast jõulukuuske tooma.“

„Ah sina oledki siis see kuusekratt?“ hüüatas isa.

„Mina, neh! Kord suvel lubasid oma istandikust mulle jõulukuuse. Olin Paluoyal puid vedamas ja tulin nüüd jõulukuuse koju. Istandikust mööda sõites mõtlesin, et võtan kohe kuuse kaasa. Nüüd saan aru küll, et oleksin pidanud suit veel kord küsima.“

„Aga kuhu sa need kuused panid, mis ühel ööl viisid? Ja mineva-aastased?“ küsis isa juba päris vihaselt.

„Ei mina rohkem ole võtnud käinud. Ütlesin ju, et olin terve nädala Paluoyal puid vedamas. Ei saanud mitte siia poole kanti käimagi.“

„Valetab, isa,“ ärkas nüüd ukse

kuulnud Mark Twain, ameeriklaste lemmikkirjanik, kirjutas raamatust:

„Raamat on alati kasulik. On ta heas nähtköites, siis on tema peal hea habemenuga teritada; wäike ja paks raamat kõlbab lombaka lanajala alla ja seab selle rifutud tafataaku juurepärastelt forda; õige paks ja wana, metallist nurkadega on heaks sõjariistaks koerte ja hulguuste wastu; lõppeks õige juur ja lai, geograafia-atlase taoline kõlbab hästi kattise aknaruudu asemele.“

Arwatawasti on siinlgi mõni raamat. Milliseks otstarbeks kasutab sina neid?

juurde kuulama jäänud Rein. „Miks sa siis jooksu pistsid, kui õige asja peal väljas olid?“ pöördus ta Kaarli poole.

„Miks ma pistsin? Ise sihid revolvriga nagu mõnda röövlit. Ja mine tea, poisikese asi, niisugune riistapuu võib vahel päris kergesti paugu teha.“

„Revolvriga? Rein, kust sa said revolvri?“ hüüdis isa ja ema korraga.

„Mul pole mingit revolvrit,“ laotab Rein käsi.

„Ise tõtsid käe, kui hüüdisid ja revolvr läikis pihus. Mis sa nüüd tagasi ajad. Kogu tee hoidsid revolvrit pihus.“

Rein imestab ja vaatab oma käsi. Siis aga hakkab ta laginal naerma, sest praegugi hoiab ta kramplikult pihus — uksevõtit. Puu taga hiilides oli ta instinktiivselt taskust võtme pihku võtnud, et oleks ometi midagi, millega hädakorral vastu hakata. Hiljem aga hämmastuses unustaski selle pikku.

Nüüd ei suuda keegi enam naeru pidada. Isegi haige isa tõuseb voodis istuli ja naerab, nii et pisarad ja higi koos voolavad mööda põski alla.

Aga hommikul, kui Rein käis metsas Kaarli kirvest ära toomas, selgus, et istandikust oli öösel jällegi kuuski viiud. Jäljed viisid otse suurele linnateele. Kaarel oli aga kogu jõululaupäeva kodus ja meisterdas jõulupuule jalga. Reinu isa oli lubatud kuuse käskinud uuesti reele tõsta ja koju viia.

„Orava“
salga
jõulud.

„Orava“ salga poisid korraldasid igal aastal salga jõulupuud, kus istuti ja unistati laagrist.

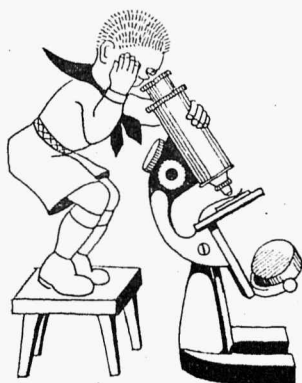
Tänavu tehti aga teisiti. Kõigepealt asusid poisid ise jõuluvana ossa.

Süis kutsuti kodutütred ja vanemad kokku jõulupuule. Seal polnud enam kaugeltki nii igav kui varem. Ja peaasi: sinna ilmus ka päris jõuluvana ise.

Ja pühade ajal — kes maldas süis enam toas istuda, kui väljas oli juba toredate lund.

Teeme endale mikroskoobi.

klantspaber pole just sobiv, kuna see peegeldab valgust. Nüüd võtame peenikese õmblusnõela ja torkame nõelaotsaga rulli õõne keskkohale paberisse peenikese mulgukese. Augu ääred peavad aga olema hästi siledad, muidu paistavad esemed meie mikroskoobis udustena.

Meie mikroskoop nr. 1 ongi valmis. Kui sellise mikroskoobiga vaadelda nõela, juuksekarva või mõnda muud peenikest eset joonisel 1 näidatud viisil vastu heledat valgust, siis paistavad vaadeldavad asjad meile päris imestustäratavalt jämedatena.

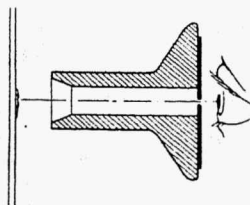
Teie kõik olete vist näinud koolis riista, mille läbi vaadates juuksekarv paistab tubli ohjanööri jämedusena ja läbipaistev kärbsetiib näib nagu lestanoot Tallinna Kalasadamas. Säärast vaskset kruvidega ja peeglitega aparati nimetamegi mikroskoobiks.

Korraliku mikroskoobi abil võime vaadeldavaist esemeist saada kuni 1000-kordseid, moodsate mikroskoopidega isegi kuni 2500-kordseid suurendusi. Kuid lihtsaimgi mikroskoop on võrdlemisi kallis riist ja seetõttu ainult üksikuile kättesaadav. Seepärast peame läbi ajama lihtsa suurendusklaasi ehk luubiga, mille suurendusvõime ulatub ainult 5—8 korrani. Ja sedagi pole igapähele.

Meie võime aga suurendusi saada ka päris lihtsa „mikroskoobiga“. Selle ehitame endale ise, ilma et tarvis oleks mingeid keerulisi tööriistu või kalleid materjale. Selleks on isegi mitu moodust.

Mikroskoop nr. 1.

Võtame tühja niidirulli. Lõikame sel ühe otsa ära ja värvime toru seest mustaks (must tint, tušš). Laiale otsale liimime mustast paberist ringi. Sobivaimaks paberiks on must fotoplaatide või -paberite pakendi paber. Kui pole säärast paberit käepärast, siis värvige ise paber mustaks. Must

Joon. 1.

Märkida võib vaid seda, et vaatlemisel tuleb silm asetada avausele võrdlemisi lähedale ja et meie mikroskoop siis ei tööta, kui avaus paberis on liiga suur.

Puuvillakiukeste, sulekarvakeste jne. vaatlemine on mugavam, kui paigutame need veega niisutatud puhtale klaasitükile, liigutame seda niidirullile lähemale või kaugemale, kuni eseme kujutus kõige selgem.

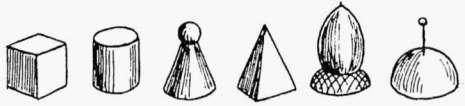
Lõpuks tuleb aga kõige hullem: terve see lugu on pettus. Meil pole siin tegemist üldse mikroskoobiga, sest iga mikroskoop peab suurendama, ülalkirjeldatud aparadi abil on suurendus aga näilik. Meie piirasime ülalkirjeldatud viisil oma vaatlusvälja, selle tõttu näisidki vaadeldavad esemed meile hiiglasuurtena. Seega on ülalkirjeldatud aparadi juures tegemist ainult osava silmapettega. (Järgneb.)

„Hammasjalg“.

Kas teate, mis on „hammasjalg“?

See on tore mäng jõuluvaheajaks, mille iga poiss võib suurema vaevata valmis meisterdada.

Mängulaua valmistamiseks võtame umbes 24×48 sm suuruse papitüki, katame ta pealispinna mingi heledama paberiga ja liimime sellele vaheldumisi tumedaid ja heledaid läikpaberist tippe, nagu joonisel näidatud. Tipu aluse mõõteks võiks olla 4 sm ja kõrguseks 8 sm. Tipud nummerdame järjekorras 1—24, nagu joonisel näha.

Joon. 2.

vime mustaks. Võib aga mängida ka nii, et ühel on ümmargused, teisel kandilised kivid. Või jälle, et ühel on nõõbid, teisel korgi otsast lõigatud kettad.

Täringuid (joon. 3) on vaja 2. Neile maalime või põletame traadiotsaga silmad 1—6 peale, ja nüüd võimegi asuda mängima.

Mängida võib kahte moodi, nn. „pikka mängu“ ja „kohtamismängu“.

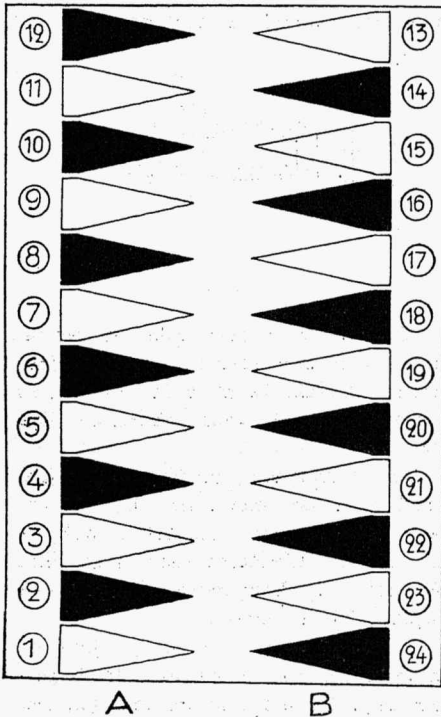
Pikk mäng käib järgmiselt. Mängitakse kahekesi. Kummalgi on 15 kivi, ühel mustad, teisel valged. Kivid asetsevad mängu algul väljas, s. t. laual, mängija ees, karbis või mujal.

Algab see mängija, kes ühe täringuga suurema arvu silmi välja viskab. Oletame, et mängu algab A. Ta viskab kahe täringuga 2 ja 4. Nüüd võib ta ühe kivi mängulaua tipust nr. 1 alates edasi asetada 2 tippu, teist kivi 4 tippu. Või jälle ei asetagi teist kivi mängulauale, vaid paneb ühte kivi edasi 6 tippu. Iga mängija õpib mängides ise, kuidas kasulikud on toimida.

Nüüd heidab täringuid B. Ta täringud näitavad 6 ja 2. Nüüd võib ta teisel tipul asetseva vastase kivi ära lüüa ja oma kivi asemele paigutada. Teise kivi viib ta 6 tippu edasi.

Nii hakkabki mäng heite järel nii toimida. kuidas talle kasulikud näib: a) kas tuua uus kivi väljakule (kui neid veel on mängust väljas. Mängust väljalöödud kivid peavad igakord jälle uuesti otsast algama), b) astuda edasi kahe kiviga või c) astuda edasi ühe kiviga.

Et vastane ei saaks kive välja lüüa, võib moodustada nn. „kindluse“. See seisab selles, et mängija püüab 2 või rohkem

Joon. 1.

Mõni meistermees võib ka mängulaua keskelt kokkukäivaks teha, et teda oleks hõlpsam hoida.

Kivid valmistame puust. Joonisel 2 näete mitmesuguseid kive. Neid peab olema kokku 30. Pooled neist (15 tk.) vär-

ühvärvilist kivi koondada ühele tipule. Vastane ei või neid välja lüüa, vaid peab oma kivi edasi lugedes sellest tipust üle astuma, sest välja lüüa võib ainult vastase üksikultseisvaid kive.

Võidumees on see, kumb suudab ennem kõik oma 15 kivi üle kõikide tippude (üle 24 tipu) laualt läbi viia.

Joon. 3.

Kohta mis mäng toimub täpselt samuti, ainult mängija A algab tipust nr. 1 ja mängija B tipust nr. 24, seega liiguvad üksteisele vastupidises suunas. Mängija B lõpetab muidugi siis, kui ta suudab kõik oma 15 kivi üle tipu nr. 1 mängust välja viia.

Täiendusi ja kavalusi võib sellele mängule õige mitmesuguseid juurde mõelda. Näiteks mängivad mõned nii, et kui mõlemal täringul ühel heitel ilmub üks

ning sama number (näit. 4), siis asetab ta mõlemad neljad edasi, pöörab täringud ümber ja vaatab, mis numbrid on täringutel vastu lauda. Nüüd on temal õigus ka neid numbreid edasi panna.

Teised jälle saavad õiguse täringutega veel kord heita, kui mõlemad täringud näitavad ühte ning sama numbrit.

Mängitakse ka nii, et ühe kiviga võib vastase kaks kivi mängust välja lüüa. Näit.: täringutel on arvud 2 ja 3 ja viskaja üks kividest asetseb ühest vastase kivist 2, teisest aga 5 tippu tagapool. Siis loeb mängija kiviga ühe täringu 2 silma edasi, lööb vastase kivi välja ja alles seejärel loeb sama kiviga teise täringu 3 tippu edasi ja surmab ka selle.

Üks on aga kindel, pikas mängus püüdke kindlusi teha kohe mängu algul, kohtamismängus aga mängu lõpupuolel.

Ja kõige lõpuks: kirjutage toimetusele, kuidas see mäng teile meeldis. Meie siin oleme sellest huvitatud, sest ei tea, kas edaspidi maksab veel sääraseid mängu trükkida.

Teie kõik teate, mis on kergejõustik, tõstesport, laskesport, veesport jne. Aga mis on mõtlemissport!

Viimasel ajal, eriti aga sest ajast peale, kui Paul Keres males võistles enda maailmameistri kandidaadiks, on palju räägitud ka vaimuspordist. Mõtlemissport ongi õige lähedalt sugulane vaimuspordiga.

Males seisab mängija keerulise ülesande ees, kuhu ja missuguseid vigureid tõsta, et vastasest võitu saada. Mängijad istuvad ja mõtlevad. Mõtlevad kõik turniirist osavõtavad mängijad ja püüavad üksteist oma mõtlemisega üle lüüa. Mõni mängija mõtleb kõiksuguseid keerulisi käike, ise aga teinekord ei märkagi, et päris lihtne käiguks viib võidule. Seepärast võidabki see, kes kõige kiiremini suudab õige käigu välja mõelda.

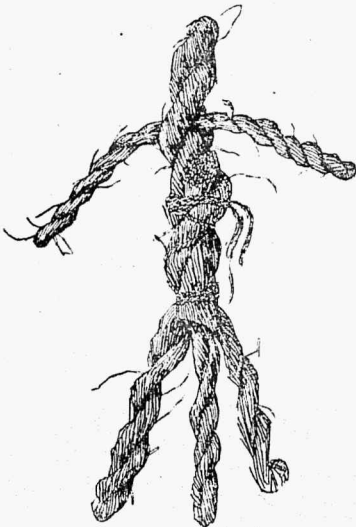
Elus on meil igasuguseid ülesandeid lahendada, mida füüsilise jõuga kuidagi lahendada ei saa. Vanasõnagi ütleb: „Kus ei saa jõuga, seal saab nõuga.“ Seega on

mõlemissport vähemalt niisama tähtis kui tõstesport, kergejõustik või mõni muu sport. Igasuguse muu spordiga teete teinekord tegemist üleliigagi, püüdke nüüd ka peaga veidi sportida.

Igas „Kotka“ numbris toome 2—3 ülesannet. Vaatame, kes tuleb nende lahendamisel võitjaks. Ja nagu igas muuski spordis, anname meiegi võitjale auhinna.

Ülesannete õiged vastused saatke toimetusele [Võidu 10, Tartu]. Mõni kõva mõtleja ehk suudab ise teistelegi midagi mõtlemiseks anda, s. t. ülesandeid välja mõelda. Kui meie lugejaist keegi sellega hakkama saab, saatke aga siia. Küll avaldame needki teistele lahendamiseks. Niisiis — head mõtlemist! Ja pidage mees: teinekord viib võidule päris lihtne käiguke!

Ülesanne nr. 1.

Mida kujutab see joonis ja milleks niisugust kasutatakse?

Ülesanne nr. 2.

Tallinna ja Helsingi vahe on mereteed 80 km. Laev, mille sõidukiirus 28 km tunnis, sõitis Helsingist Tallinna poole välja kell 10.00. Kell 10.30 sõitis Tallinna sadamast Helsingi poole välja teine laev, mille sõidukiirus oli 20 km tunnis. Nad kohtusid merel. Kumb laev asus kohtumismomendil Tallinnale lähemal?

Lahendused saata toimetusele hiljemalt 10. jaanuariks 1939. a., märkides ära lahendaja nime ja aadressi.

Õigesti lahendajate nimed avaldame „Noore Kotka“ jaanuarikuu numbris.

Mõlema ülesande õigesti lahendajate vahel loosime välja ja saadame võitjale koju kätte:

1. J. Parijõe teose „Teraspoiss“ ja
2. A. Põdruse „Detektoraparaadid“.

**Eeskujulikud
noorkotkad.**

Noorte Kotkaste kaheksandal tegevusaastapäeval, 30. novembril s. a. on tunnustatud eeskujulikeks noorkotkaiks ja lubatud kanda Eeskujuliku noorkotka märki:

Järva Malevast:
nk. TOOME, Voldemar, Türi malev-konna signalist.
nk. ERM, Vahur, Türi/„Lembitu“ rühma kotkas.

Tallinna Malevast:
nk. LAGUS, Harry, Kalevi/Vestholmi gümn. rühma kotkas.
nk. HELLAT, Jüri, Kalevi/Vestholmi gümn. rühma salgapealik.

Valga Malevast:
nk. OTS, Julius, Linna/„Lõvi“ rühma kotkas.

Väljaandja: NK. Peastaap. Vastutav peatoimetaja: G. Reial.
Toimetus: H. Treial (peatoimetaja), nmag. R. Lahi (tegevtoimetaja).
Toimetus-talitus: Tartus, Võidu 10. Tel. 17-44. Posti j. arve nr. 2133.
Tellimishind: kr. 1.— aastas, koos „Kotkaga“ kr. 0.50 aastas.
Ilmub üks kord kuus.